

GRUDA

VSEBINA:

Spominu † tov. M. Novakove. — Vinko Bitenc: Bajtarjeva hči. — France Mastnak: Romanca. — I. Kronovšek: Otresimo se suženjstva. — Maksa Samsa: Pesem zavidanja — M. Bartolova: Povest o zemlji. — F. Gerželj: Dan slovanskega kmetkega gibanja. — France Mastnak: Votki. — Jože Lavrič: Spomini iz ujetništva. — France Hajnšek: Izobrazba temelj kmetških organizacij. — Škocijanska dekleta: † tovarišici M. Novakovi v slovo. — Dijaški kotichek. — Poskusi iz naših vrst. — Kotichek za dekleta. — Organizacija. — Uganke. Listnica uredništva.

*

Celoletna naročnina za „Grudo“ znaša Din 30.—
Za dijake in vojake Din 20.— V podrobni prodaji posamezna številka Din 3.—

Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 13.440.

*

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Pražakova 8/I.

*

Urejuje: France Gerželj, Kolodvorska ulica 7
Telefon 32-59

*

Gostilna pri „Slepem Janezu“

se priporoča

Na cesti Ljubljana - Št. Vid

Redna tramvajaska zveza

Za naš

naj se kupujejo naši domači proizvodi:

prašek za pecivo, vanilin - sladkor, rumenilo in pudring praški znamke „ADRIA“

V 24 urah

barva, plišira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika tovarna

JOS. REICH, Ljubljana

ERJAVEC FRANC

trgovina usnja - Ljubljana, Stari trg 11

Stalna zaloga tu- in inozemskega usnja po najugodnejših cenah. Zaloga kopit, vseh čevljarjskih potrebščin, prvovrstna turstovska mast Spec. izdelovanje gornjih delov

Priporoča se modna trgovina

**T. EGER
LJUBLJANA**

Sv. Petra cesta števil. 2

Najboljši

v materijalu

in

lepih opremah

so edino

Adler in Gritzner

šivalni stroji in kolesa za dom in obrt, pletilni švicarski stroj

Dubied

Ugodni plačilni pogoji — pouk brezplačen samo pri

**Josip Petelinc,
Ljubljana**

Sveže meso

Goveje, telečje, prešičje in razni mesni izdelki

Janko Zevnik

Ljubljana, Dunajska cesta 41

Kupuje vse vrste živino in prešiče

Anton Železnik

izdelovatelj harmonik

Vrhalka

Nudi harmonike po najnižjih cenah ter popravlja in uglašuje vsa v to stroko spadajoča dela. — Delo točno, solidno in trpežno!

Poravnajte naročnino „Grude“

Priporočam svojo z najmodernejšimi stroji opremljeno

knjigoveznicu in črtalnico
trgovskih knjig

Sprejemam v delo vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela

Anton Janežič,

knjigoveznica in črtalnica trg. knjig

Ljubljana,

Florjanska ulica števil. 14

Mnogo, dobro in po ceni!

To se danes zahteva od vsakega privrednika. Kmetovalec mora temu zahtevu zadostiti, ako želi sodelovati v narodno-gospodarskem oziroma svetovno-gospodarskem ustrojstvu.

Naloga kmetijske mladine je, da sledi modernim tehničnim sredstvom in jih skuša uporabljati v gospodarstvu. Slika nam kaže en primer, kako se lahko pridelava mnogo, dobro in po ceni.

Gnojilni poskus na travniku na banovinskem posestvu v Kostanjevici.

Treba je umno in pravočasno uporabljati umetni gnoj.

Tvornica za dušik d. d. Ruše pri Mariboru izdeluje mešano gnojilo

Nitrofoskal-Ruše

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in okoli 33% apna, t. j. vso ono hrano, ki jo posevi rabijo, da rodijo bogato in dobro.

Apneni dušik

pa povspesuje bujnost rasti in povečuje odstotek beljakovin v rastlinah, kar je pred vsem za pridelovanje sena na travnikih velikega pomena.

Naročila sprejema tvornica, ki izvršuje analizo zemlje in daje strokovna navodila za pravilno uporabo umetnih gnojil.

Natečaj za pesniški tekst kmetske himne.

Podpisana „Zveza kmetskih fantov in deklet“ v Ljubljani razpisuje natečaj za pesniški tekst, ki se bo komponiral v kmetsko himno. Za najboljša teksta sta določeni nagradi Din 200— in Din 100—.

Pogoji natečaja:

1. Pesnitev sme obsegati največ od 4—5 kitic po štiri vrste.
2. Pesniški ritem mora biti prilagojen štiri četrtinskemu kompozicijskemu taktu (koračnica).
3. Stil bodi naroden v umetni obdelavi.
4. Vsebina pesnitve:
 - a) Osnova vsebine mora biti kmetska misel.
 - b) V pesnitvi mora biti zapopaden prosvetno-kulturni razmah, naloga in stremljenje kmetsko-delavskega mladinskega gibanja (današnja socialna borba povezana s „Staro Pravdo“).
 - c) Izražati mora povezanost kmetskega človeka z zemljo in njegovo trpljenje, povdarjati pa tudi ljubezen do rodne grude ter globoko vernost v Boga.
 - d) Hrepenenje kmetskega človeka po svobodi in pravici mora imeti borben in socialen povdarek.
 - e) Narava (polja, travniki, gozdovi, vinogradi, hmeljišča, vrtovi, gmajne in sploh materialna kultura) in delo (oranje, setev, žetev, košnja, trgatav, obiranje, drvarenje itd.) morata biti estetično pojmovana.
 - f) Doda se po potrebi še lahko vse, kar se nanaša na življenje našega kmeta in delavca.
5. Pesniške tekste je poslati „Zvezi kmetskih fantov in deklet“ v Ljubljani, Pražakova ul. 8/1. najkasneje do 1. oktobra 1932 v kuverti z geslom, v posebni žapečateni kuverti pa naslov vezan na geslo.
6. Zveza kmetskih fantov in deklet si pridržuje pravico, da pesnitve, katere tozadevna komisija ne bo odobrila in nagradila, po izberi odkupi.

V Ljubljani, dne 3. avgusta 1932.

„Zveza kmetskih fantov in deklet“ v Ljubljani.

Iz upravnštva.

Tovariši (ce) in prijatelji naši!

Na delo za naš mladi tisk. Zgradimo si ga z lastno silo. Ne računajmo na tujo pomoč — ne bo je. Le naša požrtvovalna vztrajnost, probujena kmetsko-delavska samozavest ter nezlomljiva volja naših pojačenih in vedno naraščajočih orgaziranih vrst nas bo vodila do cilja. — Širimo naše glasilo „Grudo“ dokler ne pride v vse kmetske in delavske domove in z njo novi duh — borbenost kmetsko-delavske mladine.

Nakažite naročnino!

Kdo lahko vrne št. 2, 3, letošnje Grude?

Od letošnje „Grude“ rabimo še tudi nekatere druge številke. Enako bi potrebovali več številke od prejšnjih letnikov. (Glej v „Grudi“ 1932 številke 7. „Iz upravnštva“.)

Upravnštvo „GRUDE“
Ljubljana, Pražakova 8.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

8.

AVGUST 1932

IX.

Spominu † tov. Novakove

Pokojna tovarišica Marija Novakova je bila rojena dne 31. marca 1899 v Tolminu v Soški dolini na Goriškem. Doma iz preproste Lavračeva hiše, je že v zgodnji mladosti spoznavala življenje kmetско-delavskega ljudstva iz čisto drugega zrelišča kot ga spoznavajo mestni otroci. V Soški dolini, kjer se kot srebro vije najlepša slovenska reka Soča, med gorskimi alpskimi vrhovi, grebeni in bregovi, na katerih vise kot ujeti golobje goriški kmetски domovi, tam je zorela mladost tov. Marije Novakove, tam se je oblikovala podoba in vsebina njenega duhovnega življenja, tam je zrasla tista velika, nikdar kloneča vera in samozavest, ki sta pokojno tovarišico še prav posebno odlikovali, pa ji bili tudi tista notranja življenjska sila, s katero je posebno v zadnjih letih svojega življenja kljubovala težki bolezni ter v tej bolezni vztrajno stala sredi velikega dela, ki ji je bilo neodrekljiva dolžnost. Tam so se izoblikovale vse bistvene poteze osebnosti tov. Marije Novakove, ki je bila kot dekle, žena in mati zmiraj, v govorjenju, v tovarštvu, v ponašanju, v občeivanju z ljudmi, v snovanju in delu, v veselju in žalosti, osebnost z bistvenimi in svojskimi potezami

pravega slovenskega kmetskega dekleta in kmetske žene. V njej so se svojske poteze kmetskega dekleta in žene družile v brezprimerno popolnost, ki jo je znala pravilno postaviti v okolje mestnega življenja, kjer je živila. Prav ta popolnost pa je bila bistvo osebnosti pokojne Marije Novakove.

V tistih letih, ko se človek odločuje za svoje bodoče življenjsko delo, je bila tov. Marija Novakova že trdno odločena, kateremu delu bo posvetila svoje najboljše moči — vzgoji in izobrazbi kmetsko-delavske mladine. Po osnovni šoli je najprej obiskovala učiteljsiše v Gorici. Grozota svetovne vojne, ki je spremenila njen rojstni kraj in vso slovensko goriško zemljo v pravo človeško klavnico, je težko prizadela započeto snovanje tov. Marije. Zapustiti je morala svoj dom, Sočo, gorske vrhe in prelepo Soško dolino ter s starši bežati v zatišje, da si tam, oropana vsega, ohrani golo življenje. Tako je po tem usodnem dogodku nadaljevala učiteljsišne študije v Ljubljani, kjer jih je tudi dovršila. Polagoma si je pomogla od težkega udarca in kmalu nastopila svoje delo. Kot učiteljica je najprej službovala v Križevcih. Kmalu nato pa v Št. Vidu pri Grobelnem, ki je bilo njeno poslednje službeno mesto, kjer se je vsa posvetila poleg golega učiteljevanja tudi izvenšolskemu udejstvovanju, kjer je zlasti močno delovala s tov. Tilko Leckerjevo v Ciril Metodovi Družbi, kjer sta z združenimi močmi vršili važno narodno prosvetno delo. Odtod je potem odšla kot žena tov. dr. Janže Novaka v Beograd, odkoder pa sta se oba kmalu vrnila v Ljubljano, kjer sta si ustvarila mirno življenjsko domovanje.

V tej dobi pričanja največje delo pokojne tov. Marije Novakove. Že prej vsa sredi prosvetnega dela za kmetski narod, se je tu aktivno priključila kmetsko-delavskemu mladinskemu gibanju, v katerem je vneto sodelovala kot odbornica „Zveze kmetskih fantov in deklet“, sotrudnica revije za kmetsko prosveto „Grude“ in sodelavka „Kmetske Prosvete“. Zlasti pa se je vsa posvetila po svojem notranjem nagibu delu za „Grudo“, ki ji je bila v letih 1930, 1931 in 1932 do svoje smrti urednica. V teh letih je kot urednica dvignila s svojim delom „Grudo“ na današnjo vzorno višino. V tej dobi je bila kot pesnica, pisateljica, prava učiteljica kmetski mladini, za katero je pisala pisma za pismi, članke za članki; posebno pa se posvetila socialno-gospodinjski izobrazbi naših deklet, ki jo bodo odslej močno pogrešala. Sredi največjega dela in načrtov za bodočnost, v najlepši dobi življenja je omahnila 21. julija t. l. in morala pustiti svojo družino, svoj dom, delo in nas vse. Med vaškimi hišami ob majhni preprosti cerkvi v Notranjih gorinah, rojstnem kraju tov. dr. Janže Novaka, je pokopana. S strtimi srci in tisoččrnimi rožami smo jo spremili na zadnji poti.

Tista njena velika, nikdar kloneča vera in samozavest pa sta prešli v nas, ki bomo dalje vršili naročilo naše velike kmetsko-delavske ideje. V tem delu pa bo zmiraj med nami in v nas, kot luč, duh, podoba in delo pokojne tovarišice Marije Novakove.

Bajtarjeva hči

Zgodba kmetskega dekleta. (Dalje.)

„Nikoli! Zbogom, očel!“ je Lojze hotel očetu seči v roko. Toda Mehač mu ni podal roke. V grlu ga je tiščalo, trma je klubovala razumu.

„Zbogom! Le srečno hodi! Saj živega me ne boš več videl!“

Mati je spremila Lojzeta v mesto. Vso pot si je brisala solze. Zaradi nje je bilo Lojzetu težko.

„Pridem kmalu nazaj, mati. Mogoče je še boljše tako, se bodo vsaj oče omečili do takrat. Škodovalo mi pa tudi ne bo, če malo spoznam svet.“

Prisrčno se je poslovil od matere in stopil v vlak.

„Še Ančko mi pozdravite, mati,“ je klical, ko se je vlak že pomikal.

Mati si je tiščala robec na usta, debele solze so ji drsele po licih. Stala je tam, kakor prikovana in strmela za odhajajočim vlakom, dokler ji ni izginil izpred oči.

X.

Na praznik svetega Jožefa je postalo Ančki v cerkvi pri jutranji maši slabo. Dve ženski sta jo odpeljali ven. Pa sta takoj pogruntali, kako in kaj.

Boštjančkova Katra si je najbolj brusila jezik ob nepričakovani novici. Dokler Lojze ni odšel od doma, je še vedno gojila upanje, da postane gospodinja pri Mehaču. Ko pa je videla, da jo je tudi to upanje varalo, ni vedela, kaj bi storila od jeze in užaljenosti. V svojem srcu je obdolžila Ančko, češ, da ji je ona požrla ženina. Zavoljo Ančke da je Lojze odšel v Ameriko, ko bi mu ne bilo treba. Zdaj pa še to! Kaj takega! Jokala je od togote in nevoščljivosti, klela zdaj Ančko, zdaj Lojzeta.

„Kar povej ji, vlačugi,“ je pravila Šimnovi Špeli, ki so jo bile same oči in ušesa, „naj kar odide za onim čez lužo. V vasi ne bo imela miru, pred menoj že ne. Se je delala pošteno, hodila v cerkev in se branila Lojzeta — na videz. V resnici se je vdajala pregrehi.“

Celo Špeli so se zdele pregrebe te besede. Rekla pa ni nič. Kimala je samo z brezzobimi čeljustmi in odhajala.

„Jemnasta, no, bom že povedala, bom.“

Popoldne je vedela vsa vas. Samo Ančka ni slutila, kaj se govori po vasi o nji. Sama je sedela v sobi in krpala neko obleko.

Pa ti jo primaha Šimnova Špela.

„Bog daj, Ančka! Dobro, da si doma. Ježeš, Ančka, je to mogoče, je to resnica?“

Ančka se je prestrašila in prebledela.

„Kaj pa, za božjo voljo?“

Špela se je primajala do nje. Sumljivo jo je ogledovala od nog do glave.

Pokaži se no, bom le videla, če je res.“

Ančka je planila s stola.

„Ali ste ob pamet, Špela?“

Špela se ni zmenila za te besede. Ogledovala je skoro vitko postavo Ančkino.

„To so gobci! Saj se ti nič ne pozna!“

Zdaj je Ančka vedela, pri čem da je. Zgrabila je Špelo za roke.

„O meni govoriš, kajne Špela? Kaj pa? Povej!“

Špela je sedla na klop.

„Ne vem, kako bi dejala, da bi bilo prav, i no, Boštjančkova Katra trobezda naokrog po vasi, da si se spečala z onegavim Lojzetom in da jo je zato popihal čez lužo. Jaz pa pravim: preje bi bil Tone, kakor pa Lojze, mi res Ančka, hehehe?!“

Ančka bi se bila najraje pogreznila v zemljo. Zdaj še to! Nov udarec usode! Mislila je prikriti vsaj za toliko časa, da bi se preselila v mesto. Potem bi ji ne bilo treba prestajati očitkov zlobnih jezikov. In z Lojzetom jo dolžijo! Bolje vsekakor, bo imel vsaj Tone mir pred obrekljivci. O navsezadnje bodo gotovo dognali tudi to. Zdaj ji ne kaže ničesar drugega, kakor oditi čimpreje odtod, proč iz vasi. Sesedla se je na stol in zastrmela predse.

„Reva, kako se mi smiliš! Kar nič ne tuhtaj, boš še zbolela. Pa otroku škoduje materina žalost. Eh, jaz vem, kaj se to pravi! Sama sem bila na tem, ko sem bila v letih kot si zdaj ti. Boga sem hvalila, da mi je otrok umrl takrat, danes bi pa Boga hvalila, če bi mi živel. Imela bi svojo hčerko, tako pa nimam nikogar.“

Kakor iz daljave so prihajale Špeline besede Ančki na ušesa. — Da je otrok umrl — je ponavljala v mislih. Če bi nji umrl, — ali bi ne pozabila lažje na greh mladosti? Ne, otrok ljubezni naj živi! In njegov otrok, Tone-tov, ki ga ljubi z vso dušo!

Ančka je okrenila glavo. Z boleznim glasom je dejala:

„Kaj bom tajila, vse je res, Špela. Samo to ni res, da bi bil Lojze oče. Otrok bo — Tonetov. To vas prosim, Špela, ne raznašajte tega naokoli. Razumeli boste, kako hudo je poslušati žaljive besede in namigavanja, posebno če vas je v mladosti doletela ista usoda, kakor pravite. Trpela bom sama, ne drugi. Samo Bog ve, koliko sem že prestala, zato mi bo odpustil.“

Špela je sklepala roki, zmajevala z glavo.

„Ančka, veš kaj? K svetemu Joštu poromaj. Tam so svete stopnice. Po golih kolenih se moraš plaziti prav do vrha stopnic, pa boš uslišana, za kar boš prosila. Rajnka Urbančkova Neža — Bog ji daj dobro — si je na ta način sprosil ženina.“

„Špela, prosim vas, pustite me samo, tako sem utrujena, pa glava me boli, rada bi se odpočila.“

„Saj že grem, Ančka, že grem,“ se je Špela počasi vzdigovala s klopi.

„Kar udaj se v božjo voljo, saj nisi prva, zadnja pa tudi ne.“

„Špela, ne pripovedujte nikjer, da je Tone . . .“

„Brez skrbi, Ančka, kar brez skrbi bodi. Če bo kdo kaj vprašal, ne bom rekla ne bev, ne mev, pa bo najbolje. Zbogom, Ančka!“

Ko je ostala Ančka sama, se je prijela za glavo in globoko vzdihnila. Glava ji je bila vroča, kakor bi se hotela razpočiti. Kaj sedaj? Vsa vas jo bo gledala po strani. Kaj naj še čaka? Čim preje gre odtod, tem bolje za njo.

Mračilo se je. Pri fari je zvonilo avemarijo. Kaj ni nekdo potrkal na sobna vrata? Na pragu je stala — Mehačka. Torej še ena pridiga! A to pot se je Ančka zmotila. Mogoče v vsej vasi edina, ki ni Ančke obsojala, je bila Mehačeva mati. Že zaradi Lojzeta, ki je vedno mislila nanj. Ona mu ne bi nikdar branila Ančke, če bi oče ne bil tako zoper. Na tihem je bila vedno naklonjena Ančki. Ko je danes zvedela novico, je takoj sklenila, da o mraku stopi v bajto. Stisnila je pod predpasnik nekaj kolin in je šla.

„Vi, mati Mehačeva?“ se je čudila Ančka. „Stopite noter. Saj že vem, kaj mi boste povedali.“

Mehačka ji je prijazno izročila koline.

„Je torej vendarle res, Ančka?“

„Res je, mati,“ je Ančka povescila glavo.

„Oh, da je moral Lojze oditi! Če bi to vedel, bi bil gotovo ostal.“

Ančka jo je začudeno pogledala.

„Vi se ne huđujete name, mati?“

„Počemu neki? Kar je — je. Ne pomaga nobena jeza.“

Že je hotela Ančka povedati o Tonetu, pa se je premislila. Naj živi mati Mehačka v prepričanju, da bo dobila vnuka! Saj bo tako prekmalu zvedela resnico!

„Boš doma, ali pojdeš v Ljubljano?“

„Šla bom v mesto. Prodala bom vse in bom šla.“

Tu mi ni več obstanka.“

Mehačka se je zdrznila.

Zdaj pa še ti! Moj Bog, vse bo odšlo po svetul! Takšni ste dandanes mladi ljudje! Če mu ni kaj prav — alo pa grem v svet! Doma pa zemlja čaka in vzdihuje, ker ni mladih, pridnih rok, da bi jo obdelovale. Saj pravim, čudno je zdaj na svetu. Grem, stari ne ve, da sem šla; to bi bil ogenj v strehi, če bi vedel. Ančka, pazi na zdravje, bom že še kaj prišla, takole proti večeru. Za jezike se pa nikar ne meni! Lahko noč!“

Ančka ni mogla razumeti prijaznosti Mehačkine. Torej to vse radi sina, ubogega Lojzeta! Kako velikodušna je res materina ljubezen!

Ta nepričakovani obisk je bil edini svetli žarek v dnevih Ančkinega gorja.

XI.

Tudi Mrkon in njegova žena sta izvedela novico o Anžetovi Ančki še tisti večer. Bajtarica Kupeška, ki je jemala mleko pri Mrkonu, je prinesla nezaslišano vest še gorko, kakor jo je bila pravkar izvedela od Šimnovy Špele, ki jo je srečala na vasi. Z loncem v roki je stala ob durih in zlobudrala: „Ste že slišali? Še ne? Oh, oh, kdo bi si mislil!“

Saj smo sami?" se je ozrla naokrog po kuhinji.

„Seveda. Kar brž povej,“ je bila Mrkonka vsa radovedna.

Kupeška se je nagnila naprej in skoro zašepetala:

„Anžetova Ančka je —, no, saj zastopite.“

„Kaj, kaj?“ sta se nestrpnost oglasila Mrkon in Mrkonka.

„Noseča je!“

Mrkon je bil neprijetno zadet, Mrkonka je sklenila roke:

„Za pet ran božjih!“

„Z Mehačevim Lojzetom da se je spečala, pravijo. Moram brž domov, če ne me bo stari nabunkal.“

In je odbrzela čez prag. Mleko ji je pljusnilo iz lonca.

Mrkon je pogledal ženo.

„Kaj praviš k temu?“

„Kaj pravim? Malo čudno se mi zdi — radi Lojzeta. Saj ga menda Ančka ni marala?“

Tudi meni se čudno zdi,“ je odvrnil Mrkon. Spomnil se je na božič, na Toneta. Kolikokrat se je vrnil pozno ponoči domov. Mrkon ga je samo opazoval, rekel ni nič. Ampak tega bi si ne bil mislil od sina!

Zamišljen je odšel v sobo in zaloputnil duri za seboj. Takoj nato pa je spet pridrvel v kuhinjo.

„Žena, jutri zjutraj grem v Ljubljano!“

„Po kaj pa?“

Boš že videla.“

Vzel je klobuk in odšel v gostilno, kar ni bila Mrkonova navada.

Drugo jutro se je praznično oblekel, sedel v autobus in se odpeljal proti Ljubljani.

Ker je bilo šele sredi dopoldneva, je vedel, da je Tone v šoli. Zato se je šel v gostilno nekoliko okrepčat, potem pa se je odpravil na Tone-tovo stanovanje.

Gospodinja priletna dijaška mamica, je kuhala kosilo.

„Ste prišli Toneta obiskat? To bo vesel!“

Ponudila mu je stol. Mrkon je sedel.

„Kako se kaj obnaša, naš Tone? Se pridno uči?“

„Kar zadovoljna sem z njim,“ je pohvalila dobrodušna mamica. „Nobenih preglavic nimam s Tonetom. Je po večini doma in vedno tiči v knjigah. Tako se zamisli, da me še ne sliši ne, če pridem v sobo. No, malo je shujšal in bolj bled se mi zdi, odkar se je vrnil z božičnih počitnic.“

„Tako, tako,“ je mirno pripomnil Mrkon.

„S kom pa kaj občuje? Ali dobiva kakšno pošto?“

Gospa se je narahlo začudila. Še nikoli jo Tonetov oče ni spraševal o tem.

„Kako naj bi povedala, da bi se ne zlagala? Lani sem pač opazila, da je večkrat pisaril po nekih papirjih in jih skril, če sem se približala. Tudi po pošti je večkrat dobil kakšno pismo. Letos pa tega ne morem reči. Po božiču še ni bilo pisma zanj. Čemu pa me to sprašujete? Bog obvaruj

— Tone je vseskozi pošten in rada ga imam. Prav malo se meni za družino, najraje je sam.“

„Prav. O, nič hudega ne mislim, gospa.“

Pomenila sta se še o tem in onem. Gospodinja je postregla Mrkona s krožnikom juhe.

Kmalu potem, ko je odzvonilo poldne po ljubljanskih cerkvah, so se prismejali in prihrumeli po stopnjicah trije dijaki. Na široko je prvi odprl vrata v kuhinjo in po vrsti so vstopili vsi trije. Tone in dva tovariša, sami osmošolci. Ko so zagledali Mrkona, so utihnili in pozdravili. Tone je bil v zadregi. Podal je očetu roko.

„Kaj pa je posebnega, da ste prišli tako nepričakovano, oče?“ je vprašal Tone in odložil knjige.

„Nekaj posebnega je res,“ je odgovoril Mrkon in premeril sina od nog do glave. „Ko pokosiš, pojdeš malo z menoj.“

Gospodinja je pripravila mizo za kosilo. Vsi trije so imeli poleg stanovanja tudi hrano pri nji. Po kosilu se je Mrkon poslovil od gospodinje. Nato sta odšla s Tonetom.

„Tu na ulici se ne bova razgovarjala,“ je dejal Mrkon z ostrim glasom sinu, ki je že slutil, za kaj gre. „Stopiva v najbližjo gostilno.“

Sedla sta za mizo v posebni sobi. Tam ni bilo gostov. Mrkon je naročil pol litra vina. Tone se je držal, kakor grešnik pred sodnikom.

„Tone“, je pričel oče, moj sin si. To veš, da te imam rad in ti samo dobro hočem. Zato sem te dal v šolo, da boš postal nekaj več in ti ne bo treba garati po polju. Tudi ti je znano, kakšne želje imava z materjo. Toda ti me ne ubogaš. Zašel si na čudna pota.“

(Dalje prihodnjič.)

.....
France Mastnak:

Romanca

Ej, tam za poljem, s pšenico obsejanim,
shajal mlad par se je slednji večer.

V cvetočem resju je slavec prepeval,
ko sta prisegala stotero obljub.

„Dragi moj, ljubljeni, kdaj neki bo
ta najin veliki dan,
ko pred altar me popelješ, nevesto,
prej ko greh najin zakričal bo v dan?“

„Potrpi, ljubica, da mlado žito vzklije,
da z zlato pšenico napolnimo hram
in soka natisnem iz grozdja in strdi nanosi čebela —
potem te, nevesto, popeljemo k nam!“

Ej, tam za poljem so rože se ospele:
iz tal vzklij je trn bodeč;
tam šel sprevod tih je v jeseni na tiho gomilo —
za njim nekdo — za drago ihtoč.

Otresimo se suženjstva!

Prav nič ne smemo tajiti, da so med našimi kmetскими ljudmi vkoreninjene navade, katerih se ne bomo popolnoma otresli, ne mi, niti naši zamci. To niso same gole navade, še več, vse to je že nekako čustvovanje, oziroma posebno pojmovanje o svetu in življenju. Vse te navade, če jih tako imenujemo, so deloma podedovane po prednikih, deloma pa privzgojene pod vplivom časovnih in življenjskih razmer.

Brezdvomno imamo mnogo navad, ki so našemu življenju prikladne, morda celo koristne. So pa tudi takšne, ki so bile morebiti včasih opravičljive, dandanes pa nikakor ne in največj je takšnih, ki so za življenje kmetskega človeka skrajno pogrešne in uničujoče. Gotovo je tudi, da pri tem ni v toliko ogrožen posameznik, ampak v mnogo večji meri narod kot celota.

Vsi vemo, da kmetски ljudje v splošnem ne živijo v prijetnem položaju. Mnogokrat se morajo z največjo težavo boriti za svoj obstanek. V splošnem so kmetски ljudje skromni in ravno ta skromnost jim je največkrat brisala oči, da se niso zavedli svoje važnosti. Nikdar niso prišli do spoznanja, da bi z ozirom na svoje delo lahko živeli ravno tako, če ne boljše, kot drugi ljudje. In kdor pozna naše ljudi, ta ve, da je največje število onih, ki mislijo, da se jim ne sme dobro goditi radi tega, ker pripadajo kmetškemu stanu. Je sicer to smešno, ali vendar je res.

To naziranje se je ljudem vcepilo v časih tlačanstva, ko je bil kmet slepo orodje graščakov in drugih mogotcev. Takrat je ta „plemenita gospoda“ vtepla kmetom v glavo, da so po vseh cesarskih in cerkvenih postavah ljudje slabejše kvalitete in vsi so morali sprejeti to za sveto resnico. Mnogo jih je bilo, ki so videli v tem krivico, ali vendar si niso mogli pomagati. Nastali so pulti, katerim so se kmetje le s strahom pridruževali, kajti reklo se jim je, da se s tem pregrešijo tudi proti cerkvenim zapovedim. Vedeli so pa tudi, da jih čaka v slučaju poraza gotov pogin.

Tako je bilo nekđaj. Par stoletij je že od tega. Marsikaj se je od takrat spremenilo. Vsi ljudje so pred zakoni enakopravni in so tudi bolj izobraženi. Pravimo, da smo civilizirani! Kaj pa nam je še ostalo? Marsikaj in med drugim tudi naziranje, da je kmetu namenjeno, da se mu slabo godi. Namenjeno, povdarjam! Odkod? Zakaj? Tega nam noben ne pove. Ali ni to žalostno? Priznajmo, da je, in še zelo žalostno in za dvajseto stoletje še sramotno povrhu. Ne samo žalostno in sramotno za kmetске ljudi, ampak še mnogo bolj za tiste, ki tega niso hoteli povedati. Kakšni so bili narodni in še posebej kmetски voditelji, da niso smatrali tega za najpotrebnejše?

Jasno je, da so za takšno naziranje kmetskega naroda vedeli in še vedo dandanes vsi tisti, ki jih kmetски ljudje imenujejo „gospoda“. Razumljivo je tudi, zakaj niso hoteli to ljudem povedati in gotovi smo lahko, da nam te napake ne bo nihče pokazal. Zakaj? Zato, ker čimdalje bo naš kmet v to verjel, temdalje bo duševni suženj. Krivično je telesno suženjstvo in

še bolj krivično je duševno. Držati človeka v duševni temi, mu diktirati, kaj sme in kaj ne sme misliti, to je, igrati se z njegovo pametjo, je največja nesreča za kmetijski narod.

Pridemo do vprašanja, kdo nas bo tega rešil, kdo nam bo odpravil to sramoto? Kdo si bo upal povedati resnico? Morebiti tisti, ki bi nas od same brige in ljubezni najrajši odrli? Saj jih poznamo! Mogoče moderna družba? Od te ne pričakujemo ničesar dobrega! Morda naši očetje in matere? Tudi ne, ker tega toliko ne občutijo in ker so bili tako vzgojeni. Kdo torej? Nihče drug kot kmetijska mladina sama! Vi, fantje in dekleta, ste v to poklicani. V vas je volja in moč, ki lahko napravi vse. Mi sami to dopovedujmo drug drugemu, ker to najbolj razumemo in občutimo in ker se nobenega ne bojimo. Smo v tem oziru neodvisni, sami si pridelujemo svoj kruh, katerega nam nobeden ne more vzeti. In to je vse!

V to svrhu pa potrebujemo predvsem orožja, katerega si pridobimo prav na lahek način. To je izobrazba. Izobraženi bomo šele temu kos, tega se zavedajmo! Udeležujmo se v kmetijsko-posvetnih društvih, ustanovljajmo in vodimo jih. Tega nam nobeden ne more braniti. Naloga naša in dolžnost pa bodi, da bomo učili in vzgajali tudi druge, kajti nikakor ne zadošča, da bi bili pripravljene le posamezniki, ampak pripravljena mora biti cela armada.

In dobro pripravljena armada kmetijskih pokretašev bo šele lahko napravila to, kar nobeden noče, ali pa ne more napraviti: strgati kmet-skemu človeku okove duševnega suženjstva!

Maksa Samsa:

Pesem zavidanja

Zavidam na polju med trato zlatice,
ko gledam rumeno smejoče njih lice,
in jablan na vrtu za cvetje kipeče
in kostanj ob poti za lučke rdeče.

Zavidam oblake vrh zemske višave
za beg njih svoboden čez gore, planjave,
vetrove šumeče iztoka, zapada,
tam v žitu na polju, škranca, strnada...

In slednjič vse one brez srca rojene,
ki niso poznane jim boli nobene,
ne sile spomina, ne groze spoznanja,
razdvojene duše neplodna iskanja.

Tovariši naročajte razširjajte Grudo

Marica Bartolova:

Povest o zemlji

Tone Hrast je delal v kamenolomu. Lenka Primožičeva je nosila v kamenolom svojemu bratu kosilo.

Tako sta se spoznala.

Videla sta drug v drugem vse tiste lastnosti, po katerih sta sklepala, da bi mogel biti njiju zakon srečen.

Ko je bil on povišan v delovodjo, sta se vzela.

Na poletje sta kupila kos gmajne, kamor je Hrast kmalu nato začel dovažati kamenje, da bi zidal hišo. Divno lego je imela gmajna in prekrasen razgled na morje. Ob morju se je vila široka cesta, od ceste navzgor se je pa vzpenjal svet v terasah, koder je rastlo zlahkno grozdje in širokolistnate smokve. V poznem poletju so se v solncu lesketale neštene debele jagode v velikih grozdih in smokve so bile tako težke, da so se kar povešale.

Stoječ gori na gmajni ali sedeč na kupu kamenja, sta se mlada Hrastova pogovarjala o bodoči hiši in o prvi planti, ki naj bi pripadala čim prej k njiju hiši.

Željno sta se ozirala od terase do terase in prisluškovala vetru, ki je z morja sem pel trtam, smokvam in oljkam, pa se zviljal v bohotni turšici ob čedni, očitno bogati hiši sredi teras.

Naslednje poletje je bila hiša dograjena. Dva prostora pri zemlji, dva zgoraj. Pred hišo je Hrast sam napravil lično ograjo iz belih kamenitih stolpičev vezanih po vrhu z belim lesom.

Hrast je ves dan delal v kamenolomu, zvečer je pa dolgo v noč risal razne načrte in pisal za ljudi različne prošnje in vloge. Lenka je prala za mestno gospodo perilo. Večkrat jo je zatekla polnoč pri delu, ob štirih zjutraj je pa že zopet stala ob polnem čeburu.

Opoldne je hitela s kosilom v kamenolom. Med tem, ko je Hrast jedel, mu je pripovedovala, kako in kaj delajo najeti ljudje na terasah, dočim se gospodar onih plant z družino greje na solncu pod njiju domom.

Ob nedeljah popoldne sta sedela ali slonela ob ograji pred hišo in njune oči so željno pile vase zemljo pod seboj.

Nekoč se je začelo. Gospodar iz lične hiše sredi teras je prišel k Hrastu ter ga prosil nekaj posojila.

Dobil ga je in Hrast se je vknjižil na zgornjo planto, ki je bil prav pod njegovim domom.

Še z večjim hrepenenjem sta se odslej ozirala po oni zemlji, po trtah in smokvah, še bolj sta se pehala z delom.

Gospodar iz hiše sredi teras je potal pod košatimi smokvami z ženo in z dvema sinovoma. Iz velike posode so po vrsti srkali zlato ali črno vino iz svojega vinograda. Vedno v napol pijanem stanju, niso bili za nobeno delo. Vina niso prodajali, zato niso mogli plačati davkov, ne živeža obleke in drugih potrebščin.

Ob takih prilikah se je vzpenjal stari ob nedeljah popoldne k mlademu gospodarju na gmajni in zopet in zopet prosil posojila.

Prva terasa je bila že tako obremenjena, da je nekega dne Hrast dodal še malenkostno vsoto in planta je bila njegova.

Kamenje za stopnice iz hiše na teraso je bilo že pripravljeno, treba ga je bilo le položiti.

Ob nedeljah popoldne sta odslej Hrastova sedela pod trtami ali smokvo ter se željno ozirala doli po terasah.

Rodila sta se jima dva otroka, deček in deklica. Zdrava otroka nista potrebovala kdovekakšne nege. Mlada mati je opravljala že peti dan po porodu vsa svoja navadna dela od jutra do večera.

Nekoč je dejal Hrast ženi, da bi bilo dobro, ko bi hišo malo podaljšali in zvišali. Treba bo res vzeti nekaj posojila, zato bi pa imeli čez poletje gospodo na letovišču, ki bi dobro plačevala in bi denar bil za obresti in odplačevanje dolga. Ker je bila tudi žena zato, je začel Hrast voziti kamenje iz kamenoloma, ba bi povečal svojo hišo.

Odslej sta imela mnogo skrbi in ko ni mogel nekoč dati svojemu sosеду posojila, nista spala vse noči. Bala sta se, da sede kdo drugi na drugo teraso, kjer je rastlo najzlahtnejše črno grozdje.

Podvojila sta svojo delavnost. On, ki je bil že itak dolg in suh, se je še podaljšal, ona, ki je bila majhna in drobna, je postala še bolj neznatna.

Ko sta otroka malo odrasla sta željno gledala zoreče grozdje, dotakniti se ga nista smela. Vse je moralo biti le za vino, katero je Hrast prodal do zadnje kaplje. Tudi smokve je Lenka pobirala dan za dnem sproti ter jih prodajala.

Ko je bila hiša dvignjena, se je vselila v prvo nadstropje gosposka stranka, ki se ni mogla dovolj nagledati prekrasnega razgleda na morje. Gospoda je smela pred hišo in tudi na teraso. Ko je pa nekoč med časom, ko je nesla gospodinja v kamenolom kosilo, zmanjkalo nekaj najlepših grozdov, je Hrast svoji gospodi odločno prepovedal vstop na vrt in planto.

Poletni meseci so Hrastu res pripomogli, da je lahko plačeval obresti posojila in tudi dolg. Oddajal je gornje nadstropje dvema ali tudi trem strankam od maja do oktobra.

Otroka sta doraščala in hodila v mesto v šolo. Oba, posebno pa deklica bi bila rada povabila katero svojih sošolk. Rada bi ji bila ponudila lep grozd naravnost s trte. Toda otrokoma so starši vtepli, da je grozdje nekaj nedotakljivega, da bi za nič na svetu ne upala izreči take želje pred očetom in materjo.

V toplih avgustovih nočeh in v nočeh v prvi polovici meseca septembra je stražil Hrast svoje grozdje s puško na rami, naj je sijala luna, ali naj se je napravljalo k nevihti. Trdo je stopal vso noč do jutra, med tem ko je njegova žena prala, šivala, ali opravljala druga hišna dela. Drugo jutro sta šla vsak na svoje delo, kakor bi bila mirno prespala vso noč.

Stari gospodar iz hiše med terasami je umrl in njegova lena sinova — pijančka, sta češče prihajala na gmajno po posojilo. Hrast jima je dajal in

tako počasi odkupoval teraso za teraso za ceno, kakršno sta zahtevala, ker nista poznala vrednosti svoje zemlje. Odkupovala sta jo po ceni, po kakršni je prodajal njiju oče pred tolikimi in tolikimi leti. Končno je postala Hrastova last še ona planta, na kateri se je leto za letom zibala bohotna turšica in je bila tik nad hišo obeh pijančkov.

V poznem poletju je v nočnih urah Hrast trdo stopal od plante do plante ter poluglasno računal, koliko bo dobil za črno, koliko za belo vino.

Ko je neke pomladanske nedelje sedela deklica na spodnji terasi, je prišel na hišni prag eden gospodarjev ter ji grozil s pestjo. Prestrašena je zbežala in vprašala mater, kaj naj to pomeni.

„Oče je ves njihov svet pošteno plačal, če sta onadva zapila svojo zemljo, sta sama kriva“, je kratko odgovorila mati.

Na jesen sta prodala še zadnji kos svoje grude. Novi kupec iz mesta je dal sezidati visoko poslopje v veliko nevoljo Hrastovo, ki je menil, da je s to stavbo padla cena njegovemu svetu.

V nočeh, ko ni mogel spati, je govoril sam s seboj, večkrat je vstal ter se šel sprehajati od plante do plante gori in doli, da je šumelo jesensko listje pod njegovimi stopinjami ali je pomladanski veter pel v mladem zelenju starih trt.

Nekoč sta sedela pred hišo oba že odrasla otroka ter se pogovarjala o svojih otroških letih.

„Veš,“ je dejala dekle, „najbolj srečna sem bila, ko sem zbežala h kateri svojih sošolk. Doma ni bilo lepo, vedno in vedno so me preganjali samo z delom; v šolo sem hodila tako borno oblečena in tako zanemarjena, da me je bilo sram. Saj ne rečem: oče in mati sta že dobra po svoje ali midva sva imela od te dobrote bore malo. Zemlja, čim več zemlje, samo zato sta se pehala in samo za njo delala noč in dan. Tako sta shujšala in se postarala oba; drugi njunih let so še čvrsti in čili, najine starše pa je pretirano delo strlo.“

„Res, vsaka stvar je morala pri nas v denar, denar pa v zemljo“, je dejal brat. „Ali še veš, kako sva se bala grozdja kot nekaj svetega, nedosežnega prav do dneva trgatve? Jaz sem kar zijal, ko so mi ga kje dali pred trgatvijo in nisem mogel verjeti svojim sošolcem, da ga lahko zobljejo. In vina, svojega vina si nista nikoli privoščila razven za Božič in Velikonoč. Vse, prav vse je moralo v denar, denar pa v novo planto — —“

Ko se je dekle omožilo v mesto in si je sin, ki je dobil službo, najel sobo v mestu, sta ostala Hrastova sama. Med tednom je bilo vse tiho, dokler se ni vselila gospoda na poletje. Le ob nedeljah popoldne je oživelo v hiši in po terasah, ko sta prihajala otroka vsak s svojo družbo na dom.

Hrastu so jele pešati moči, dasi ni še izpolnil petdesetega leta. Posedal je na solncu pred hišo in obžaloval, da ne zmore vsega dela sam. Tako rad, tako silno rad bi sam stregel svojim ljubim trtam, sam jih obrezoval in sam povezoval. Ni mogel, v križu in hrbtu ga je bolelo čimdalje bolj. Koža na njegovem obrazu je porumenela in postala kakor pergament, kazal je sedemdeset let. S skrbjo in žalostjo ga je gledala žena in mu prinašala

raznih zdravil. Trudila se je na vse načine, da bi mu ustregla s brano; včasih je postala delj časa na ulici v mestu in razmišljala, kaj bi kupila, da bi rajši povžil. A vsake jedi se je komaj dotaknil.

Ko sta bila mlada, nista imela drug do drugega nobene nežnosti, saj nista utegnila. Zdaj sta pa večkrat skupaj posedala na solncu. Govorila nista, le po svoji zemlji sta se ozirala, po trtah, smokvah in sivih oljkah. Hrastu se je srce krčilo ob misli, da bo moral vse to zapustiti in morebiti še prav kmalu, žena je pa trpela, ko je slišala njegov suhi kašelj, ko je videla njegovo hiranje, pa mu ni mogla pomagati.

Čim bolj se je bližala jesen, tembolj je Hrasta mučila bolezen, zato se je nekega dne zaprl v sobo, vzel papir in pero, da bi napisal oporoko. Stopil je k oknu, odkoder je videl ves svoj svet, naslonil je čelo ob hladno steklo, ter se zagledal doli po pisanih latnikih, kjer so se trte preoblekle v rdečkasto rumeno obleko. Od časa do časa je zapihal veter in odnašal listje. Debele solze so mu lile iz oči, ko je zapisal svojo poslednjo voljo: ženi užitek vsega imetja do smrti, po njeni smrti pa naj dobita otroka vsak polovico. Zaprl in zapečatil je kratko pisanje ter ga spravil v miznico, kjer je hranil svoje papirje.

Koncem novembra je Hrast umrl. V poslednji uri se je dal prenesti k oknu, da je lahko s svojim pogledom še zadnjič pobožal svojo preljubo zemljo, svoje drage trte in svoje lepo prepletene trtnike.

Žalostna je hodila vdova malone vsak dan na dobro uro oddaljeno pokopališče. V solzah se je spominjala, kako sta živela drug poleg drugega skoro neopaženo. Preveč sta se trudila, preveč sta skrbela in preveč sta ljubila samo to svojo zemljo, ji je očitala vest.

Prišli so kratki zimski dnevi in bila je še noč, ko se je nekoč vračala s pokopališča domov. Od vhoda s ceste do hiše je bilo kakih sto korakov. Šla je po stezi nad prvo teraso. Vzporedno s svojimi koraki je slišala šumenje listja spodaj po terasi, kakor bi tudi ondot kdo hodil. Prvi večer jo je bilo groza; drugič je ob šumenju že obstala, stopila na rob in se ozrla v temi doli po planti. Včasih je ob robu nekaj šepetala, kakor bi z nekom govorila.

Otroka sta materi prigovarjala, naj bi prodala vse skupaj in se preselila k njima v mesto. Rekla ni besedice, le pogledala ju je tako obupno - žalostno, da sta odslej molčala.

Naslednjega poletja je mati sama prosila hčerko naj bi prišla čez poletje z družinico k nji. Slabo da ji je, je dejala, posebno ponoči, ko ji srce bije naglo in močno, da se kar sliši, mahoma pa odneha in obstoji za nekaj trenutkov.

Na gmajni je tedaj zavladalo veselo življenje. Hrastovka pa je še dalje odhajala na pokopališče in se vračala, ko se je zvečerilo.

Od ceste pa do vežnih vrat jo je vselej spremljalo isto šumenje, pa naj je bila mesečina ali noč brez zvezd in se je pripravljalo k nevihti. Ustavljala se je ob robu, gledala doli na teraso in nekaj šepetala.

Ko se je vračala nekega večera bolj žalostna in potrta nego kdaj prej, je zašumelo izmed trt in latnikov tako silno, kakor bi si v naglici delal kdo pot do nje. Obstala je na robu, kolena so ji klecnila, parkrat je dihnila težko, globoko, potem se je zvrnila mrtva doli na teraso.

Dediča sta kmalu po materini smrti prodala hišo in plante, ker nista ljubila svoje zemlje tako, kakor sta jo ljubila oče in mati.

Francè Gerželj:

Dan slovanskega kmetskega gibanja

Ob „Dnevu slovanskega agrarizma“ in „Kmetsem taboru na Krškem polju“.

Tisoči in tisoči slovanske kmetske mladine — jugoslovanske, češko-slovaške, poljske, bolgarske, ruske, lužiškosrbske — slavijo 14. avgusta svoj idejni praznik: Dan slovanskega agrarizma.

V slovanskih narodih je bilo in bo kmetsko-delavsko ljudstvo najvažnejši činitelj, stan, ki tvori najbolj narodnostni in najštevilnejši del slovanskih narodov, temelj, na katerem je zgrajena vsa zgodovina, na katerem se gradi in ustvarja nova socialna doba in kultura Slovanov in s tem bodočnost sploh.

Danes je milijonsko številna kmetska mladina vseh slovanskih narodov in držav organizirana v enoten krog, ker je spoznala, da je neobhodno potrebno prenehati z znano zgodovinsko slovansko neslogo, ki je doslej usodno drobila veliko slovansko družino ter vzpostaviti medsebojno zupanje, slogo ter tesno povezanost v borbi kmetsko-delavskih socialnih in kulturnih interesov. Zakaj samo velika slovanska kmetsko-delavska armada, enotna v stremljenju in jaka v udarni sili, bo zmogla na osnovi svojih postavljenih si idejnih načel uspešno zlomiti evropsko gospodarsko, socialno in duhovno krizo, v kateri se danes utaplja in umira evropski človek, ki se je odtrgal od najbolj naravnega zdravega življenja, ko je pretrgal vse vezi v zemljo, ki daje človeštvu in vsem njegovim dejanjem pravi obraz, smisel in vrednost.

V to veliko slovansko gibanje je vključena tudi naša slovenska kmetsko-delavska mladina. Dejstvo je, da so v marsičem naše prav posebne slovenske socialne in kulturne razmere različne tako od češkoslovaških kot drugih slovanskih narodov, toda tista notranja dinamična duhovna sila in hotenje po ustvaritvi take bodočnosti in takega družabnega reda, kjer bo odločala gospodarska prvenstvenost in socialna slojna pravičnost najštevilnejšega in za življenjski obstoj človeštva najvažnejšega človeškega stanu, veže tudi naše gibanje v to armado. Ta bo potem šele mogla reševati vsa usodna svetovna

vprašanja, zvezana z bodočnostjo obstoja in pravičnejših in svobodnejših razmer in življenja vseh ljudi.

V poživitev in močno okrepitev slovanske kmetijske sloge, enotnosti, borbe za enake in močno sorodne socialno-gospodarske interese, ter jako ureditev organizacije, praznujemo „Dan slovanskega agrarizma“. Slovensko kmetijsko-delavsko gibanje — „Zveza kmetijskih fantov in deklet“ ter številna „Društva kmetijskih fantov in deklet“ — bo praznovalo ta dan na velikem kmetijskem taboru na Krškem polju, 14. avgusta. Ta dan bodo misli od Triglava do Urala en sam močan in žareč odjek po vsej Evropi, da so zidarji kmetijsko-delavske bodočnosti trdno na delu.

France Mastnak:

Votki

Predla sem, predla,
vse svoje dni,
obilo sem napredla
in sebi — votke tri!

In teklo je življenje
v trpljenju, brez dobrot
in votki se kotali
so drug za drugim v kot.

Zdaj zvijam zadnji vtek —
ne gre naprej, ne gre:
ugasnil soj oči je
in nitje trga se . . .

Poslednjega ko zvijam
na klopi za pečjo —
nihče z menoj ne čuti,
ostarelo mamico!

Žanjice - tekmovalke društva kmetijskih fantov in deklet „Detelja“ v Dramljah. Sredi č. g. župnik Alojz Pirš, levo župan tov. F. Mastnak, desno predsednik tov. A. Jesenek. Gasilci kot reditelji in zastopniki sosednih društev.

Jože Lavrič:

Spomini iz ujetništva

Ves vesel nas je sprejel Papež in se kar ni mogel načuditi.

„Sladkor, moka, zdaj pa še toliko menfistovk!“

Posedli smo, prižgali vsak svojo cigareto in gledali zadovoljno proti vlakom, kjer so razbijali zaboje, se prepirali in topli.

„Zapojmo, fantje! je predlagal Tavčar. „Vsega imamo dovolj, ničesar nam ne manjka.“

In že se je razlegala lepa slovenska pesem preko tirolskih gričev:

»Sinoči je pela kot slavček ljubo ...«

Najprej so se glasovi tiho in lahno prelivali v mrak, potem pa je pesem prešerno in nagajivo izzvenela:

»Zakaj bi ne vriskal, zakaj bi ne pel ...«

Ura je šla na devet. Pretnar, Klešnik in jaz smo se odpravili, da bi pogledali, kdo je v hiši, okrog katere smo se že tri ure potikali. Vrata na cesto in vrt so bila zaklenjena. Gledali smo skozi zaprta okna. Žive duše ni bilo videti ne slišati. Hece je začel razgrajati in razbijati po vratih. „Aha, bo, ga je zaustavil Klešnik. Ključ se je v ključavnici zavrtel in vrata so se počasi odpirala. Vsa prestrašena se je ozirala po nas stara, sključena ženica, ki ni mogla priti do sape. „Dober dan!“ sem jo pozdravil nemško. Nič ni odgovorila. Poznalo se ji je, da se je močno prestrašila, ker je stala kot bi okamenela.

„Nič se ne bojte, mamica,“ je začel Klešnik. „Slovenci smo, nikomur ne storimo nič žalega.“

Stegnil je roko proti njej, da bi jo potrepljal po rami. Skoro se je revica zgrudila od strahu. Palica ji je padla iz rok in trepetala je po vsem drobnem životu. Čudno nič, da se je bala Klešnika, ki je bil orjaške postave in je držal v desnici puško z nasajenim nožem, na glavi pa je imel temno zeleno jekleno kapo.

„Pred teboj ima strah. Odstrani se. Morda midva sama kaj več doseževa.“

Na te moje besede se je Klešnik umaknil. Zdaj sem jaz poskušal začeti pogovor. Pripovedoval sem ji, da gremo domov, da smo lačni in jo prosimo, če bi lahko pri njej skuhalo kavo, da gremo potem takoj dalje. Sedaj je bilo vse v redu. Pokazala nam je sobo in kuhinjo poleg nje. Vse naše stvari smo znosili v sobo, konja pa je Štefan zaprl na vrt in mu povedal tiho na uho, naj gloda drevje, če je žejen, naj pa pije iz vodnjaka, ki je sredi vrsta.

Stara gospa se je zaklenila v svojo sobo in mi smo postali neomejeni gospodarji v hiši. V štedilniku je kmalu gorelo. Skuhal sem kavo, ki so jo vsi pili z veselim zadovoljstvom. Zraven so prigrizovali prepečenec, ki smo ga nekaj prinesli še s seboj.

„Jutri za kosilo pa mora biti kaj boljšega,“ mi je naročal Ajster. „Vsega imaš na razpolago: sladkor, moko, konzerve, slanino, mast, marmelado in nevem, kaj še vse.“

„Samo soli nimam niti zrna,“ sem mu potožil.

„Priskrbeli ti bomo tudi to,“ je obljubil Pucelj.

Pucelj in Ajster sta šla v vas, drugi pa so se potikali okrog hiše. Ostal sem sam, vlegel sem se v sobi na tla in kmalu trdno zaspal.

(Dalje prlohnjilč.)

France Hajnšek:

Izobrazba — temelj kmetskih organizacij

Dan na dan slišimo, kako potrebno je, da se tudi kmet organizira. Vsi drugi stanovi so to že davno uvideli in izvršili. Vidimo, da imajo delavci, obrtniki, uradniki in razni fabrikanti ter kapitalisti močne organizacije. Ti poslednji še celo, saj so razpredene njihove organizacije ne samo po eni državi temveč sega njih zveza čez več držav in še preko morja gre oblast kapitalistične organizacije. Zato je pa tudi njihova moč največja. Kmet sicer čuti, da bi bilo mnogokrat nujno potrebno, da bi vsi nastopili za svoje pravice kot en moč, a ni je organizacije, ki bi vse združila, ki bi v imenu vseh nastopala. In če se kje zbere tudi lepo število kmetov, ki so složni, vsi gotovo niso. Poloviča jih sedi doma za pečjo in si misli, bodo že drugi zanje opravili. To ravno pa je največji greh našega kmeta. Ja, bodo že drugi opravili! Saj res delajo drugi za kmeta, a ti drugi navadno niti kmetje niso. Da takšni ne delajo vedno v kmetskem smislu, temveč prav pogosto le v svojo lastno korist, je pač vsakemu razumljivo. Oni zapečkarji se pa potem jezijo, na jezo pijejo, preklinjajo in se kregajo ter znašajo doma nad ženo, otroci in posli, v gostilni pa nad sosedi, ker so bili zopet enkrat opeharjeni. Če bi tak zapečkar bil organiziran, bi o pravem času na pravem mestu povedal svoje mnenje, bi se s tovariši kmeti porazgovoril v svoji organizaciji in marsikaj bi se dalo doseči. Vse bi tudi organizaciji najbrže ne uspelo. A o takšnih stvareh bi se potem pri organizaciji pogovorilo in dobilo pojasnila. Izostala bi jeza in ono brezmiselno primojdušanje doma in po gostilnah.

Na kmetih imamo mnogo gospodarskih društev in raznih gospodarskih podružnic, ki po večini prav dobro uspevajo. Člani teh gospodarskih ustanov se trudijo, da bi si izboljšali svoje gospodarske prilike, zato marljivo posečajo gospodarska in tudi druga predavanja, razne kmetijske razstave, prebirajo strokovne knjige in časopise, skratka, gledajo na to, da bi se čim bolj izobrazili ter pripomogli do gospodarskega napredka sebi in okolici. Mirno lahko trdimo, da je izobrazba tako splošna kakor strokovna temelj vsaki organizaciji. Kjer ni dovolj brihtnih — izobraženih ljudi, tam tudi društvo najsi bo te ali one vrste ne bo uspevalo. Mnogokrat zadostuje majhno število delavoljnih oseb, ki že ustvari delavno društvo oz. organizacijo in potem potom iste širi izobrazbo in napredek med kmetski narod. Čim večje pa je

število zavednih in naprednih kmetijskih članov, tem mogočnejše se širi takšna organizacija in tem več ima uspehov.

Da bo pa kmetijska organizacija po vzgledu organizacij drugih stanov res sila, s katero se bo moralo vedno in povsod računati, je treba, da se zavedajo kmetje samega sebe in svoje moči, da se globoko v duše zaseje potreba po organizaciji, smisel za skupno delo in nujna potreba po izobrazbi. Posebno še izobrazba. Kajti le kdor pravilno razumeva delo, potrebe in važnost ter moč organizacije, le ta je živa veja na zdravem drevesu organizacije in le od takšnega člana ima celota korist.

Tovarišici † Mariji Novakovi v slovo.

Prav takrat, ko je solnce najlepše sijalo, je sredi našega vrta usahnila lepa roža. Tesno so zajokala srca, ki so jo tako zelo ljubila. Bela žena je prišla, utrgala cvet in šla z njim pred večnega sodnika. Ta roža si Ti, draga tovarišica, kot rdeč slovenski nagelj. Zdaj Te ni več med nami. Težko je udarila vest, da Te ni več, naša srca. Sredi dela in načrtov, ko smo Te najbolj želeli, si nas ostavila. Zakaj ni hotela usoda drugače? Dragá tovarišica, zlasti me dekleta Te bomo težko pogrešale, ki si nam tako lepo pisala v „Grudo“ ter nas vodila po poti izobrazbe. Hvala Ti za to delo, radi njega ne boš nikoli pozabljena, Tvoj duh in Tvoje delo bosta zmiraj med nami! Lahka in dobra Ti bodi zemlja slovenska!

Truplo Tvoje bo trohnelo,
le spomin bo še ostal,
kdor se spomnil bo na Tebe,
lepih rož Ti bo poslal.

Škocijanska dekleta.

Fr. Rojec:

Hudó je, a zakaj?

„Hudo, hudo je, vedno huje na svetu zdaj za nas ljudi, ki nam denarja že zmanjkuje za najpotrebnejše reči!“

To tarnanje povsod se sliši, v gosposki kakor kmetijski hiši.
„Jaz vem pa, da tako hudo še ni“, oglaší se nekdo.

„Gostilne in zabavališča odmevajo še smeha, vrišča, ljudi še alkohol mori, denar pa prav razdeljen ni:“

Res v najnižjih slojih ga je malo, a v višjih toliko preveč, če stanje to bi se zravnilo, utihnil bi vsak glas tožč.

Zavladajo naj duh svobode, človekoljubje, zdrav razum po svetu, in umolknil bode za vedno tudi vojni hrum!“

Iz

dijaskih vrst dijaskih vrst

Za enoten pokret mlade slovenske generacije.

V juniju je v Celju zborovala slovenska srednješolska mladina. Na tem zborovanju je bila sprejeta naslednja resolucija, katere smernice bodo vodile to mladino v njenem sodelovanju s kmetско, delavsko in visokošolsko mladino, da se tako s tem sodelovanjem ustvari enoten pokret mlade slovenske generacije:

„Zastopniki srednješolskih družin, organiziranih v S. J. S. U. Župi za Dravsko banovino, in ki so prisotni na župnem kongresu v Celju ter zastopniki akademskih društev „Jadrana“ in „Triglava“ iz Ljubljane, S. O. Napredka iz Maribora in S. O. Preporoda iz Ljubljane, zbrani 25. in 26. jun. 1932. na kongresu S. J. S. U. Župe v Celju poudarjamo neomajno voljo za enoten nastop srednješolske in akademske mladine, ki bo, zvesta načelu „Z narodom za narod“, povsod iskreno in složno sodelovala s kmetско in delavsko mladino, da se tako ustvari močan in v duhovni usmerjenosti enoten pokret mlade slovenske generacije.

Da bo to medsebojno sodelovanje v resnici omogočeno, soglasno ugotavljajo zastopniki podpisanih organizacij, tako srednješolskih kot akademskih ter starejšinskih udruženj:

1. Zavedamo se, da smo Slovenci narod z vsemi pravicami in dolžnostmi, da rastemo in se razvijamo iz svoje kulturne samobitnosti ter tako ustvarjamo svoja kulturna bogastva. Zato, priznavajoč srbsko in hrvatsko kulturno samobitnost, odklanjamo vsako neprirodno stapljanje kakor tudi razdvajanje. Trdno prepričani, da so prirodne samobitnosti vseh treh narodov zajamčene edino v močni jugoslovanski državi, ki jo smatramo za svojo narodno državo, bomo zmeraj utrjevali medsebojne vezi, kakor tudi ublaževali ostrine, ki nas razdvajajo. Edino vzajemno zblíževanje, enakopravnost in močna državljanska zavest bodo jamčile obstoj naše Jugoslavije, kjer bo dana slovenstvu, srbstvu in hrvatstvu možnost svojskega kulturnega in političnega izživljanja. Za neresno in v vsakem oziru škodljivo pa smatramo stremljenje, ki bi v samoslovenski ekskluzivnosti skušalo najti slovenskemu narodu mesta izven mej naše narodne države.

2. Obsojamo materijalistično-gospodarsko-socijalni sistem liberizma, ki dopušča izrabljanje splošnih socijalno-gospodarskih interesov širokih vrst v korist posameznika, s čimer preti širokim slojem skrajno obubožanje in proletarizacija ter s tem propad narodne kulture. Na podlagi tega spoznanja in upoštevajoč, da tvori kmetско delavsko ljudstvo v naši državi pretežno večino, bomo vedno delovali za tem, da se na osnovi socijalno-gospodarskih interesov te večine ustvari socijalno-gospodarska skladnost tako, da

bo vsakemu sloju in stanu zagotovljen čim boljši in trdnější življenjski obstoj. V zvezi s tem pa mora biti naša narodno-gospodarska politika tako usmerjena, da bo zadovoljevala in upoštevala tudi specifične socialno gospodarske interese tako Slovencev kot Hrvatov in Srbov.

3. Ker se dandanes izraža kulturna višina naroda po kulturnosti širokih vrst, stojimo na stališču kulture kmetskega in delavskega ljudstva, ker je le taka kultura res narodna. Pri ustvarjanju taiste bomo vedno sodelovali s kmetsko in delavsko mladino, da bomo tako z njo v enotnem duhu ustvarjali kulturna bogastva našega naroda.

4. Vedno si svesti krivice, ki se je zgodila našemu narodu z razkosanjem slovenske zemlje, bomo zmeraj zahtevali rešitev manjšinjskega vprašanja, ki je tem nujnejše radi stopnjujočega se gorja in nasilja, ki se vrši nad našim ljudstvom. Skrbeli pa bomo, da se dotlej ohranja z materinskim jezikom in narodno kulturo naša samobitnost in narodna samozavest med našimi rojaki izven naše države.

S J. S. U. Župa za Dravsko banovino; srednješolske družine: S. J. S. U. „Preporod“, Ljubljana; S. J. S. U. „Napredek“, Maribor; S. J. S. U. „Sloga“, Celje; S. J. S. U. „Korotan“, Celje; S. J. S. U. „Prosveta“, Novo mesto; „Udruženje mariborskih učiteljišnic“, Maribor; „Dijaški odsek Sokola“, Kranj in Kočevje; S. O. „Napredek“, Maribor; S. O. „Preporod“, Ljubljana, J. A. D. „Triglav“, Ljubljana in J. N. A. D. „Jadran“, Ljubljana.

Marica: **Ob žetvi**

Želiš si zlata?

Glej kmet ga ima
polne roke
od zore do sna.

Brez truda ne gre.
Voličke napreže
in orje zemljo
vso jesen — trdo!

S potom zaliva
setev svojo.
V mrazu trepeče
za njo bridko.

Sonce pomladi
vrne mu nad
V zeleno setev
sili — osat.

V njem se izgublja
kmetica ves dan.
Krivi se hrbet,
krvava je dlan.

Poletno nedeljo
je kmetu lepo,
klasek potehta:
„Pšeničke bo — bo!“

Srečo zakrije
temen oblak.
Toča se vsuje,
konec je nad.

Želiš si zlata?
Sam Bog ti ga da.
Trud blagoslovi —
obvârjuje zla.

Kotiček za dekleta

Dekletom in tovarišicam!
Zdaj, ko ni več naše drage tov. urednice, ste ve, dekleta in tovarišice, še prav posebno poklicane, da si malone same urejete Vaš „Kotiček za dekleta“. Mnogo Vas je, ki ste obiskovale razne gospodinske šole, druge zopet tečaje, kjer ste si pridobile potrebno gospodinsko izobrazbo; danes na svojih domovih s pridom uporabljate to izobrazbo; dajte je pa tudi drugim, Vašim tovarišicam, ki jim ni dano obiskovati kate-rekoli gospodinske šole. Posebno pa so poklicane k sodelovanju vse tiste tovarišice, ki so si kot samouke pridobile potrebno gospodinsko izobrazbo in katere morajo biti za zgled in vzor prav vsem. Pišite zato v „Grudo“, kot vnetim pokretašicam kmetsko-delavskega mladinskega gibanja Vam to veleva dolžnost. Prepričan, da bodete to storile, se Vam v imenu vseh tovarišic, ki si te izobrazbe želijo, zahvaljuje in Vas pozdravlja

Urednik.

Gospodinjstvo

Cilinder pri svetilki ohranimo lahko za dolgo dobo, če vselej, predno ga prižgemo, nalahno dihne vanj.

Da likalniki ne zarjave, jih namažemo še tople s končki od sveč.

Petrolejka gori svetleje, če denemo v petrolej malo naftalina. Vsakih 14 dni je treba izmenjati drug naftalin.

Madeže od piva odstranimo s svile, ako zmešamo vodo z vinskim cvetom v enaki množini in drgnemo z gobico ali z mehko krpico po madežih toliko časa, da izginejo.

Nov stenj za svetilko namoči vedno v močnem vinskem kisu in ga dobro presuši, predno ga vtakneš v svetilko. Ta bo gorela s svetlim plamenom, se ne bo kadila in tudi duh po petrolejki se bo izgubil.

Črvi, ki se nahajajo v cvetličnih lončkih poginejo najhitreje, ako narežeš divji kostanj na majhne koščke, katere zaliješ z vodo in to pustiš, da se skuha. Ko je dobro prevrelo, precedi vodo, jo pusti, da se popolnoma ohladi, potem pa z njo zalivaj cvetlice.

Smrekov šopek v sobi čez zimo je zelo priporočljiv, zlasti še, če je soba majhna in biva v njej po več oseb.

Blesk iz volnenih oblek odpraviš najhitreje, ako namočiš krpo v vinskem kisu, jo razprostreš na mesto, ki se sveti in narahlo potegneš po njej z zelo vročim likalnikom. To se ponovi parkrat, da blesk popolnoma izgine.

Madeže od črnila odstranimo iz svetlega ali temnega usnja tako, da namočimo krpico s hofmanovimi kapljicami in drgnemo po usnju toliko časa, da je madež izbrisan.

Iz „Zveze“

Vsem tovariškim društvom sporočamo, da bomo odslej v vsaki številki „Grude“ objavljali službena sporočila naše „Zveze kmetijskih fantov in deklet“, le v izjemnih in nujnih slučajih bodemo pošiljali okrožnice. Vsako društvo mora imeti naročeno „Grudo“, ne samo za knjižnico ali čitalnico, ampak tudi za tozadevno evidenco. To vedno vpoštujte!

Kmetski praznik na Krškem polju. Zgodovinskega kmetskega praznika na Krškem polju, dne 14. avg. t. l. se bo udeležila tudi naša „Zveza kmetijskih fantov in deklet“ s celotnim odborom in svojim praporom.

Kolesarska dirka na Krškem polju. „Zveza kmetijskih fantov in deklet“ priredi ob priliki kmetskega praznika, dne 14. avgusta t. l. veliko dirko kmetijskih kolesarjev. Tekmovali bodo lahko le člani Društva kmetijskih fantov in deklet, ki se bodo izkazali z znakom in člansko legitimacijo. Zbirališče 14. avg. t. l. (nedelja) ob pol. 12. uri dopoldne na

dvorišču gostilne Vanič v Krškem. Za tekmovalce so razpisane prav lepe nagrade.

Pohod kmetских kolesarjev na Krško polje. „Zveza kmetских fantov in deklet“ je organizirala velik pohod kmetских kolesarjev na kmetски praznik na Krško polje. Temu pohodu naj se priključijo vsi kmetски fantje in dekleta, torej tudi tisti kolesarji in kolesarke, ki niso organizirani. Zbirališče ob pol 12. uri dop. v Krškem. Vsi kolesarji se potem priključijo veličastni kmetски povorki, ki se bo tudi filmala. Vsa Društva kmetских fantov in deklet prejmemo okrožnice, v katerih bodo vse natančno objavljeno.

Srečolov na kmetském prazniku. „Zveza kmetских fantov in deklet“ priredi, dne 14. avgusta t. l. ob priliki kmetskega praznika na Krškem polju svoj srečolov. V ta namen ima pripravljenih že več sto lepih dobitkov, vedno pa se še nabirajo novi, tako, da bo srečolov res bogat. Srečke se bodo prodajale komad le po 1 dinar.

Pravilnik za tekmo žanjic. Vsa tovariška društva so pred kratkim sprejela pravilnik za tekmo žanjic. Istega je sestavil tov. Janhar iz Žej pri Medvodah. Društva naj ta pravilnik shranijo, seveda tudi tista, ki letos tekme žanjic niso priredila.

Žalna seja. V petek, dne 21. julija se je vršila žalna seja v počastitev spomina preminule tovarišice Marije Novakove, zaslužne urednice „Grude“ in odbornice „Zveze“. Na njej se je razpravljalo tudi o udeležbi na njeni zadnji poti. Odbor je soglasno sklenil, da počasti njen spomin s čimvečjo udeležbo in so se tudi določile ostale podrobnosti.

Ustanovitev novih odsekov. Na seji izvršilnega odbora „Zveze“, dne 29. julija t. l. se je ustanovil gospodarski odsek. Za načelnika je bil izvoljen tovariš Matevž Trček. Nadalje se je ustanovil tudi finančni odsek in je bil za načelnika izvoljen tov. Dane Andolšek.

Kongres slovanske kmetске mladine. V dneih 14. in 15. avgusta t. l. se vrši v Bratislavi na Čehoslovaškem kongres slovanske-kmetске mladine. Kon-

gresu se bodo udeležili zastopniki kmetско mladinskih organizacij iz Čehoslovaške, Poljske, Bolgarske, Jugoslavije i. t. d. Našo „Zvezo kmetских fantov in deklet“ bosta na kongresu zastopala tov. dr. Janže Novak in tov. France Gerželj. Želimo jima, kakor tudi celemu kongresu, mnogo uspeha v prosep kmetско-delavskega stanu!

Filmanje velike tekme koscev. Veliko prireditelj „Zveze kmetских fantov in deklet“, dne 12. junija t. l. v Št. Vidu nad Ljubljano, kakor tudi veličastno povorko, je v celoti filmalo filmsko podjetje „Slovenija film“. Če bo posnetek odgovarjal prireditvi, bo „Zveza“ ta film kupila in se ga predvajalo po naših društvi na kinoaparatu, katerega je „Zvezi“ podaril naš kralj Aleksander I., tako, da bodo to prireditelj lahko videli tudi tisti naši tovariši in tovarišice, ki se te velike prireditve niso mogli udeležiti.

Članski znaki in legitimacije. Vsa tovariška društva ponovno opozarjamo, da ima „Zveza“ v zalogi znake in legitimacije. Znaki so po 5 in legitimacije po 3 dinarje komad. Dolžnost vsakega člana in članice je, da nosi znak in da ima legitimacijo. Tudi vsled tega, ker bomo za naprej ob gotovih prilikah in slučajih vpoštevali le takšne člane in članice, ki bodo tudi v tem pogledu disciplinirani. Društva naj v tem pogledu ukrenejo vse potrebno!

Prijavljanje društvenih prireditelj. Vsa tovariška društva nujno opozarjamo, da prijavljajo „Zvezi“ vse svoje prireditve, bodisi tekme koscev in žanjic, občne zборе i. t. d. vsaj 14 dni poprej, da za slučaj potrebe lahko pošlje delegata. Vseh prireditelj naših društvej je v zadnjih časih toliko, da nam v zadnjem hipu ni mogoče več določiti delegata, ker so že določeni za drugam.

Pošiljanje poročil. Vsa poročila o prireditvah naj pošiljajo društva takoj, ker drugače ne pridejo v poštev radi zastaranja, Predvsem velja to za „Kmetски list“ in tudi za „Grudo“. Poročila naj bodo kratka in jedernata. Tega se držite vsi!

Vabila in plakati. Vsa naša društva prosimo, da pošiljajo „Zvezi“

vedno po 2 izvoda plakatov ali vabil od vsake svoje prireditve za evidenco in arhiv „Zveze“.

Slikanje prireditev. Društva, ki dajo slikati tekme koscev in žanjic ali druge prireditve prosimo, da pošiljajo „Zvezi“ vedno po dve sliki in sicer: eno za Zvezin album, drugo pa za event. objavo v „Grudi“. Slike pošiljajte takoj!

Slike iz Mrzlice. Vsa naša društva, kakor posamezni tovariši in tova-

Naša dekleta na delu!

Št. Jurij ob Taboru. V nedeljo, 24. julija je priredilo „Društvo kmetijskih fantov in deklet“ v Št. Juriju ob Taboru tekmo žanjic in tekmo kmetijskih kolesarjev, združeni z velikim mladinskim zborovanjem. Že ob 2. uri pop. so se pričeli zbirati v Kapli kolesarji, domače ljudstvo in številni gosti iz bližnjih in oddaljenih krajev. Točno ob 3. uri so pričeli startati kolesarji na progi Kapla—Ločica nad Vransko in nazaj. Na cilju v Kapli je bila zbrana nad 1000 glava množica, ki je nestrno pričakovala zmagovalca. Med tem časom so se zbirale na prostranem dvorišču tov. Komarja (Radišeka) žanjice - tekmovalke za povorko. Predno se je uredila povorka, so se že pridružili prvi kolesarji, dirkači, ki so medtem prispeli na cilj, kjer jih je številna množica burno pozdravljala. Vseh kmetijskih dirkačev-kolesarjev je bilo 11. Prvak je bil Dobrovnik Franc, ki je prevozil progo v 27 min. Drugi je bil Trglav Ivan v 28 min. Tretji članar Luka v 28.30 min. Četrti Žitnik Polde v 29 min. Zaigrala je godba, nakar se je povorka pričela pomikati na prireditveni prostor. Povorki so dale slikovitost še prav posebno enotno oblečene žanjice, v kmetijskih krojih in z zavijačami na glavi. Žanjicam na čelu je šla v povorki 75letna Apatova Barba, ki se je med brhkimi dekletimi tudi udeležila tekme ter vzbujala splošno pozornost s svojo čilostjo in dekliskim ponosom. 15 ža-

rišice, ki so se udeležili velikega izleta celjskega pododbora v nedeljo, dne 31. julija t. l. na Mrzlici, lahko naročijo slike na naslov: Stane Škrabar, tajnik „Zveze kmetijskih fantov in deklet“ Ljubljana, Pražakova ul. 8/I. Vsakdo naj v naročilu označi, koliko slik želi in iz katere skupine. Vseh skupin je 9. Slike so prav dobro izpadle in stane komad samo 3 dinarje. Znesek se lahko pošlje tudi v znamkah in sicer takoj z naročilom.

njam so se priključili kolesarji-dirkači, oba narodna poslanca, ocenjevalna komisija in ostalo občinstvo. Povorka je dospela na prireditveni prostor, kjer jo je čakala nad 1000 glava množica. Med tehničnimi pripravami tekme je zbrano kmetijsko množico in še posebej kmetijsko mladino iskreno pozdravil predsednik „Društva kmetijskih fantov in deklet“ iz Št. Jurja ob Taboru tov. Ivan Ocvirk, imenoma narodna poslanca I. Prekorška in M. Mravljeta, predsednika „Zveze kfid.“ tov. Ivana Kronovška, celjskega župana dr. Goričana in predsednike vseh okoliških krajevnih organizacij JRKD. V svojem pozdravnem nagovoru je poudarjal namen prireditve, ki naj pokaže vso silo organizirane kmetijske mladine. Zatem je predsednik „Zveze“ tov. Ivan Kronovšek v svojem govoru naglašal velik pomen naših mladinskih praznikov, pozval naj se kmetijska mladina organizira v „Društvih kmetijskih fantov in deklet“, ki morajo biti izraz volje in hotenja kmetijsko-mladinskega gibanja, ki se z veliko naglico širi po vsej Sloveniji. Kmetijska mladina si mora biti sama svoj voditelj, odklanjati mora vse tiste voditelje, ki nimajo nobene interesa za procvit in napredek naše vasi, ampak hočejo le, da bi bila kmetijska mladina slepo orodje v njih rokah. Domači nar. poslanec Prekoršek je v svojem pozdravnem govoru zatrdil, da je danes edino kmetijska mladina, združena v „Dru-

štvih kfid", na pravi poti ter da bo delo v tej smeri najbolj koristilo kmetskemu stanu in vsej domovini. Zatem pa je nar. poslanec tov. Milan Mravlje pozdravil še posebno dekleta žanjice, prikazal važnost kmetskega dela, ki hrani vse človeštvo. Ožigosal je vse tiste, ki to delo hočejo izrabiti na tak način, da ne skrbijo v resnici za kulturno-politično izobrazbo svojega naroda, temveč ga nasprotno v sedanjih težkih časih ščuvajo celo proti lastni državi. Govorniki so za svoje besede želi obilo priznanja. Nato je pričela tekma žanjic. 15. srpov se je zarilo v zlato pšenico; čim bolj se je tekma približevala koncu, tem živahnjša in nestrpnjša je postajala množica gledalcev, katero so reditelji komaj zadrževali, da ni vdrla na tekmovalni prostor. Po končani tekmi so žanjice na njivi južinala; medtem je ocenjevalna komisija vršila svoje delo. Izid tekme žanjic: vseh tekmovalk je bilo 15. Prvenstvo je odnesla Kos Milka, katera je požela 100 m² v 35 min. dobila je 43 točk. Druga Podbrégar Rozi, žela je 32 min in dobila 41 točk. Tretja Kos Francka žela je 33 min., in dobila 40 točk. Četrta Žitnik Milka žela 37 min., dobila 38 točk. Peta Fišerjeva Mici, žela 42 in dobila 35 točk. Ostalih 10 tekmovalk ni dosti zaostajalo za imenovanimi. Veliko zanimanje in splošno občudovanje pa je vzbujala 75 letna Apatova Barba, katera se je uvrstila med mlada in brhka dekleta in dosegla kot tekmovalka osmo mesto. Vse tekmovalke in tekmovalci so dobili poleg drugih lepih nagrad še „Grudo“ za l. 1931. Bil je ta dan zares pravi kmetski praznik. Navdušenju in splošnemu odobravanju ni bilo konca ne kraja. Vse je bilo s celo prireditvijo izredno zadovoljno, povdarjajoč, da mora odslej vsa slovenska kmetska mladina odločno v tej smeri naprej!

Želimlje. „Društvo kmetskih fantov in deklet“ v Želimljah je priredilo v nedeljo dne 24. julija tekmo

žanjic in vrtno veselico pri g. Cirilu Podlogarju. Še predno so prišle ve-sele žanjice tekmovalke na njivo, se je zbralo tam številno občinstvo, kajti vsa okolica odobrava in se zelo zanima za te nove tekme. Srpi so se po danem znamenju zaiskrili v solncu in prva tekmovalka je svoje delo dokončala že v 9 min. in 23 sek. Po končani tekmi in ocenjevanju komisije smo odšli na veselični prostor, kjer je pozdravil goste društveni tajnik tov. Lojze Kramar, ki se je zahvalil za sodelovanje tovarišem šol. upravitelju Andreju Flajsu, Francu Virantu, gospe Podlogarjevi in vsem, ki so kakorkoli pomagali, z veseljem pa je ugotovil, da so se vabilu številno odzvala sosedna bratska in prijateljska društva, posebno „Društvo kmetskih fantov in deklet“ iz Notranjih Goric. Nato je pozdravil v imenu „Zveze kmetskih fantov in deklet“ v Ljubljani tov. dr. Viktor Maček, ki je v lepih besedah orisal vso lepoto kmetskega dela in pohvalil zlasti dekleta, ki so se lepo izkazala v tekmi žanjic. Oba govora sta žela priznanje. Sledila je sledeča razglasitev izida tekme: 1. Peršič Angela (31 točk), 2. Kikel Pavla (30,5 točke), 3. Istenič Marija (30 točk), 4. Glinšek Marija (29,5 točke), 5. Glinšek Roza (29 točk), 6. Gradišar Marija (28,5 točke), 7. Kališcer Franciška (28 točk), 8. Kramar Emilija (25 točk). Izven konkurence je tekmovala tov. Rada Sušnikova, ki je s svojim uspehom (28 točk) žela vse priznanje.

Gameljne. Najmlajše „Društvo kmetskih fantov in deklet“ iz Gamelj je priredilo v nedeljo, 24. julija lepo uspelo tekmo žanjic, s katero je dokazalo presenetljivo delavnost in ljubezen do kmetsko-delavskega mladinskega gibanja. Zakaj v tako tesno odmerjenem času od svoje ustanovitve — komaj dva tedna — pa do tekme je mogoče prirediti tako lep praznik le z največjim požrtvovanjem in ljubeznijo, zlasti vidno je bilo skrbno delo deklet, ki so si, dasi

med tednom zaposlene z domačim delom, pripravile lepe in okusne enotne obleke, zavijače z deteljicami, posebno vzorno pa organizirale sto in sto podrobnosti na prazniku. Že v zgodnjem nedeljskem popoldnevu se je od vsepovsod pričela zbirati številna množica kmetsko-delavske mladine in ostalega ljudstva. Iz sleherne vasi in kraja izpod Šmarne gore in bližje okolice je prihitelo na prireditev poleg mladine še nešteto njenih prijateljev. Posebno častno stali zastopani „Društvi kmetskih fantov in deklet“ iz Beričevega in Zapog. Lepo urejena povorka, ki je krenila izpred hiše tov. Kališa, je otvorila praznik gameljske mladine. Na čelu povorke je vodil zastaven kmetski konjenik v narodni noši, nato 9 enotno oblečenih žanjic, ki so bile splošno občudovane, nakar je sledilo ostalo občinstvo. S harmoniko in v veselem razpoloženju je povorka prispela na tekmovalni prostor, kjer se je zbralo gotovo nad 1500 ljudi. Brezhibno in hitro so bile urejene predtekmovalne podrobnosti, nakar je ob nestrpnem pričakovanju množice pričela tekma. Zganilo se je žitno polje, rastle je snop za snopom, v svojih rdečih rutah pa so bila dekleta ko mak sredi žitnega polja. V kratkih presledkih so žanjice druga za drugo požele odmerjene pasove žita ter posedle k južini. Potem pa je povorka zopet odvedla številno množico na prireditveni prostor na vrtu tov. Kališa. Na tekmovališču je strokovnjaško vršila svoje delo ocenjevalna komisija, sestojeca se iz več gameljskih žena in tov. Val. Janharja iz Medvod. Ob mizah, govorniški tribuni in po vsem prireditvenem prostoru zbrano množico je iskreno pozdravil predsednik gameljskega „Društva kmetskih fantov in deklet“ tov. Ivan Oblak. Živahno pozdravljen je nato govoril domači nar. poslanec tov. Albin Koman o velikem pomenu kmetsko-delavskega stanu v človeški družbi, o prvenstvenosti kmetkega dela, ki živi vse človeštvo ter o

mladinskem gibanju. Kot zastopnik „Zveze kmetskih fantov in deklet“ je tov. France Gerželj v svojem nagovoru povdarjal silni razmah kmetsko-delavskega mladinskega gibanja, ki si danes osvaja vsako slovensko vas, kar izpričuje, da je mladina na pravi poti. Končno pa je v imenu ocenjevalne komisije razglasil izid tekme. Prvo mesto je s 24 točkami osvojila tov. Milka Kordež, drugo z 22 in pol tov. Pavla Smole, tretje z 21 in pol tov. Franciška Knez, četrto z 20 tov. Marija Jesenko, nakar slede po vrstnem redu tov. Marija Ovijač, Ivana Kališ, Ivana Aleš, Leopoldina Dečman in Minka Jarc. Vse tekmovalke so sprejele lepe nagrade. Nato je poslanca tov. Komana v prisrčnih besedah pozdravila mlajša članica ter mu izročila lep šopek. Po govorih, razglasitvi tekme in razdelitvi nagrad pa je pričela lepa prireditev, kjer so kmetski pokretaši in prijatelji, med njim naš tov. dr. Janže Novak, razpravljali o marsičem. Na ta svoj močno uspeli mladinski praznik je društvo lahko ponosno. Po tej poti naprej za bodočnost kmetsko-delavskega naroda!

Dramlje. „Društvo kmetskih fantov in deklet — Detelja“ v Dramljah je priredilo v nedeljo, dne 24. julija svojo prvo veliko tekmo žanjic, združeno z ljudsko veselico. Kmalu popoldne so se začele zbirati množice kmetskih fantov in deklet, tekmovalk, kolesarjev in ostalega občinstva iz domače in iz vseh sosednjih občin. Poleg Zveznega delegata tov. Gomiščka so nas obiskali tovariši: Ivan Nemeč, Kolšek, nar. posl. Gajšek in drugi iz Konjic, tov. Anton Zdolšek in Sok. društvo Ponikva, zastopniki „Društva kmetskih fantov in deklet“ iz Št. Jurja ob j. žel. ter številni tovariši kmetke mladine. Ob 3/4 na 3 se je pred društvenim domom zbrala velika povorka, ki je ob 3. odkorakala na tekmovališče. Na čelu so jezdili trije konjeniki, za njimi godba na pihala, nato žanjice, vozači, kolesarji in velika množica

ljudi. Na tekmovališču je pozdravil množico predsednik „Društva kfid“ tov. Andrej Jesenek, nato je povzel besedo tov. Franc Mastnak, Zvezni delegat tov. Gomišček, tov. Ivan Nemeč in Konjic, ing. Koprivšek iz Št. Jurja in g. Obernel iz Ponikve. Vsi so povdarjali važnost „Društev kmetskih fantov in deklet“ in lepoto kmetskega dela. Množica je z veseljem pozdravljala njihove govore. Nato se je pričela tekma, ki je nudila gledalcem velik užitek in vsakdo je izrazil, da bo prisostvoval vsaki prireditvi „Društva kfid., bodisi tek-

mam žanjic ali koscev. Po tekmi se je spet zbrala povorka, ki je odkorakala proti društvenemu domu, kjer se je vršila veselica. Med tem je ocenjevala komisija posamezne pasonve. Končni rezultat je komisija na veselici razglasila in sicer: I. nagrado si je priborila tov. Marija Jesenek, II. Micka Grabler, III. Leni Ribič. Prisotni so jim navdušeno čestitali. Zaključili smo naš prvi kmetski praznik, ki nam je nepričakovano uspel in kmetsko mladino navdušil za bodoče delo.

Naše najmlajše edinice

Ig. Velika tekma žanjic in z njo združen kmetsko mladinski praznik, ki se vrši 7. avgusta na Igu, je močno razgibal izansko kmetsko-delavsko mladino kot vneto pobornico kmetsko-delavskega mladinskega gibanja. Na Igu in v okolici se povsod ustanovljajo pripravljalni odbori „Društev kmetskih fantov in deklet“, ki bodo dokončno izvedli organizacijo. V nedeljo, 31. julija, se je pri tov. Gerbcu na Igu vršilo mladinsko zborovanje, na katerem se je razen idejnih smernic kmetsko-delavskega mladinskega gibanja razpravljalo o bližnjem prazniku in tekmi žanjic, za katero se agilno in marljivo pripravlja mladina z Iga in okoliških vasi. Dobro obiskano zborovanje je otvoril predsednik pripravjalnega odbora tov. Franc Cankar. Za njegovim pozdravom je povzel besedo predsednik ljubljanskega pododbora Zveze kmetskih fantov in deklet tov. Lojze Kramar iz Želimelj, ki je v jedrnatih izvajanjih orisal velik pomen kmetsko-delavskega mladinskega gibanja. V daljšem in izčrpnem govoru je nato zastopnik „Zveze kmetskih fantov in deklet“ tov. France Gerželj razpravljal o idejnih smernicah kmetsko-delavskega mladinskega gibanja. Po govorih pa je sledil razgovor o predpripravnih delih za tekmo žanjic. Pripravljalni odbor, sestojč se iz

tov. Franca Cankarja, Ivana Tominca, Antona Šenka, Toneta Močilnikarja, Mici Bolhe, Fani Zalarjeve in Albina Gerbca je nato še sklepal o čimprejšnjem ustanovnem občnem zboru „Društva kmetskih fantov in deklet.“

Iška vas. Odkar je zavladata splošna gospodarska stiska, ki je posebno prizadela tudi slovensko lesno trgovino, je Iška vas ob koncu romantične Iške tesni postala miren in tih kraj. Nič več ne pojo žage in kmetski fantje ne vozijo več desk in hlodov kot so jih prej ob dobrih časih. Samo kmetski nageljni še cveto kot so zmiraj. Pričela pa je v teh težkih časih premišljevati kmetsko-delavska mladina bolj kot kdaj prej o svojem stanu, svojem delu in splošnem gospodarskem neredu, ki zmiraj težje tlači kmetsko-delavskega človeka. V preprosti Mazijevi kmetski izbi se je v nedeljo ta mladina zbrala k zborovanju, da tam nekako da povdarka svojem premišljevanju o gibanju kmetsko-delavske mladine, ki je zajelo radi nujnih socialno-gospodarskih vprašanj v svoj tok tudi Iško vas. Iz svoje srede je zbrala na tem zborovanju pripravljalni odbor „Društva kmetskih fantov in deklet“, ki ga tvorijo naslednji tov. in tovarišice: Mazi Janez, Mazi France, Ivana Žagar, Mici Rupert, Jakob Župec, Jože

Japelj in Jakob Rupert. Ti bodo do ustanovnega občnega zbora vodili in organizirali v kmetsko-mladinsko ednico vso mladino iz lške vasi. O idejnih smernicah tega gibanja sta na zborovanju govorila tov. Lojze Kramar in France Gerželj. Potem pa so fantje in dekleta določevali kako se bodo udeležili tekme žanjic na Igu in kako bodo pri organizaciji tega praznika čim uspešnejše sodelovali ter častno zastopali svojo vas. Pravtako pa so sklenili, da se bodo odslej tesno oklenili svojega društva, kjer bodo pretresali vsa težka vprašanja, med njimi tudi, kako bo treba početi, da bodo spet pričele peti žage ter se poživelo z lesno trgovino gospodarsko življenje v lški vasi.

Kmetsko mladinski tabor na Mrzlici

Zlet Društev kmetskih fantov in deklet celjskega pododbora na Mrzlico, ki se je vršil v nedeljo dne 31. julija, je prav lepo uspel.

Imeli smo krasen dan in bilo je veselje čuti veselo prepevanje in vrskanje, ko smo se začeli vzpenjati proti vrhu. Med potjo smo se sešli z ljubljanskimi tovariši, se ž njimi tovariško pozdravili in porazgovorili.

Prišli smo do vrha. Kako krasen razgled! Prelepa Savinjska dolina se Ti razpenja pred očimi s svojimi ličnimi vasmii in polji, med katerimi se vije Savinja. Res, še vedno in vedno te bo vleklo na Mrzlico, napozaben je razgled z nje!

Še lepše pa je bilo, ko smo vsi, bilo nas je nad 200, stopili na vrhu v krog in zapeli nekaj narodnih pesmi. V prijateljskih razgovorih smo odšli v kočo h kosilu, se fotografirali, nato pa smo se zbrali v gozdu v senci, kjer nas je nagovoril podpreds. celjskega pododbora tovariš France Hajnšek. Najprvo je pozdravil tov. narodnega poslanca Milana Mravljeta, ki je prišel z družino. Nato predsednika Zveze tovariša Ivana Kronovška tov. ing. Koprivška, tov. Gavra Gomiščka, ljubljanske tovariše

Šmartno pri Litiji. Odkar se je ustanovilo „Društvo kmet. fantov in deklet“, je zadobilo isto velik razmah v društvenem življenju. Na seji dne 19. t. m. se je sklenilo, da se vrši I. redni občni zbor čim bodo potrjena pravila, najkasneje pa dne 15. avgusta. Istotako se je sklenilo, da se vrši tekma koscev dne 28. avgusta na zelo lepem travniku, ki nam ga je obljubila ga. M. Zore. Na to prvo prireditev že danes opozarjamo in vabimo vse kmetski mladini naklonjeno občinstvo, da se iste udeleži v čim večjem številu. Posebno vabimo tudi fante, ki se nameravajo udeležiti tekme, da se čimpreje prijavijo k tekmi, najkasneje pa do občnega zbora.

in tovarišice, vse člane in prijatelje Društev kmetskih fantov in deklet. V svojem zanosnem govoru je povedal, kako so se naši predniki borili proti svojim sovražnikom-graščakom z vilami in krampi, danes pa imamo druge sovražnike, proti katerim se moramo boriti le z močno organizacijo in v njej pridobljeno izobrazbo. Zato pa je potrebno delo in samo delo. Za njim je govoril tov. G. Gomišček, ki je jasno prikazal, da je rešitev kmeta in delavca samo v krepki povezanosti na gospodarskem polju, v organizaciji malega kapitala proti velekapitalu. Nato je tov. Koprivšek v svojem in v imenu tovariša Zdolška in novinarja Janko Kača prav prisrčno pozdravil. Končno je govoril tov. predsednik I. Kronovšek, ki je povdarjal, da so naša Društva kmetskih fantov in deklet tista, ki so poklicana, da vzgajajo kmetsko-delavsko mladino za to, da si priborimo boljšo bodočnost. Vsi se organizirajo, da bi si ustvarili čim boljše življenje, tudi mi se moramo, kajti ravno kmetu in delavcu ono v največji meri pripada. To bomo dosegli samo z močno organizacijo. Zato pa: v vsako slovensko vas naše društvo!

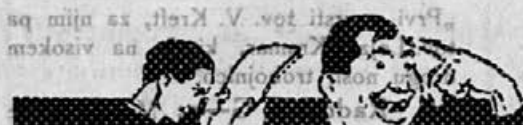
Zadnji je spregovoril, navdušeno pozdravljen, tovariš nar. poslanec Milan Mravlje. Najprvo je omenil, da so takile kmetско-mladinski tabori pod milim nebom prav prijetni in koristni. Nato je izčrpno obravnaval današnja najvažnejša vprašanja. Zelo važno je vprašanje delavstva. Različne skupine in struje ga rešujejo, pa ga ne morejo rešiti, ker se poslužujejo vzorcev in drugih držav, kjer vladata druge razmere. Pri nas pa imamo namreč popolnoma svojevrstne prilike in za nas ne more priti v poštev internacionalni sistem reševanja današnjih socijalnih problemov. Postaviti se moramo na stališče kmeta. Predvsem moramo imeti v rokah znanstvene podatke in vidimo da je pri nas v visoki meri v absolutni višini kmetско prebivalstvo, v katerem pa je mnogo takega, ki se ne more preživljati samo od zemlje. Treba mu je dati zasluška še drugje. In obratno tudi delavec se čisto ne more preživljati samo z mezdo, treba mu je dati košček zemlje. Pri nas se mnogokrat vidi, da en sam človek predstavlja 3 poklice, posamezna družina pa še več. Zato pri

nas ni mogoča razredna borba, zato mora imeti kmet jasno stališče do delavca, obrtnika in stanov. Zlasti pa je važno naše stališče do kapitala (industrija, anonimne družbe). Treba je dati možnosti, da bo vsakdo lahko delal, da bo imel kmet, delavec in obrtnik trajen donos. Dosedaj smo videli, da je kapitalist omejil ali ustavil delo, ako mu podjetje ni donajalo tako velikih dobičkov, kot poprej. Če je država lahko vzela veleposestva in izvedla agrarno reformo, bo tudi imela moč, da bo v tem oziru napravila vse potrebno, da prisili kapitalista, da bo obratoval in dajal zasluška delavcu, kmetu, obrtniku itd. Poleg teh imamo reševati še več važnih vprašanj, in to v bo poklicana predvsem kmetско mladina, ki se mora še bolj organizirati v društvi kmetских fantov in deklet. Po končanem govoru je bil deležen tov. poslanec burnega priznanja. In tov. Hanjšek je še enkrat pozdravil in zaključil zborovanje.

V slovo smo zapeli par pesmic in smo se tovariško poslovili s trdnim sklepom, da se čez leto zopet snidemo na tem mestu.

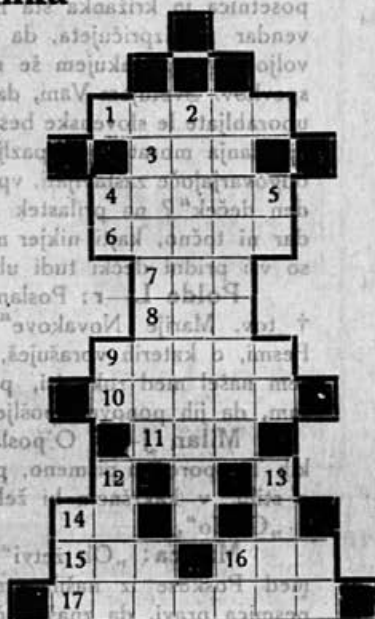
Velika tekma žanjic v Kapeli pri Št. Jurju ob Taboru.

Uganke

Ivan Plaskan:

1. Križanka

Vladimir Puc:

2. Magični lik

Prazna polja je treba izpolniti s soglasniki, da se dobijo vodoravno in navpično iste besede in to:

1. Pristan v Hrvati. Primorju (Kvarner)
2. Turški post
3. Mera za dijamente
4. Jazbec (srbohrvaško)
5. Poljedelec

Rešitev uganke iz 7. štev.

1. Magična kvadrata (navpično in vodoravno): I. 1. Atos, 2. Tara, 3. Orda, 4. Saar. II. 1. Ural, 2. Roza, 3. Azov, 4. Lava.

2. Številnica: a) Tiger b) Turrek, c) Rudar, d) Itaka. Navpično in vodoravno debelo tiskane številke dajo ime „Gruda“.

3. Kvadrati: 1. Roman, 2. Zajec, 3. Kamen, 4. Kralj, 5. Čmrlj. V debelo tiskanih kvadratih čitaš ime

„Gruda“; 6. Zmaj, 7. Črna, 8. Črna, 9. Črna, 10. Črna, 11. Črna, 12. Črna, 13. Črna, 14. Črna, 15. Črna, 16. Črna, 17. Črna.

1. Kraj pri Ljubljani
3. žensko ime,
4. pisalna potrebnost,
6. moško ime,
7. žuželka,
8. važna listina,
9. bolezen,
10. žensko ime,
11. mesto v naši državi
15. žensko ime,
16. os. zaimek ž. sp.
17. reka v Sloveniji

Navpično:

2. Slovenski časopis,
5. mera,
12. se dobi v kavarnah,
13. je v čebeljniku,
14. kesanje.

„Dramlje“; 3. črke iz štirih krajnih kvadratov dajo besedo „Delo“.

4. Zlogovnica: Kakor črv lesu in molj oblačilu, tako škodi žalost človeškemu srcu!

Pravilno so rešili uganke iz 7. št. (eno ali pa več) naslednji naši naročniki: 1. Sajovic Milka, Medvode. 2. Franc Pivec, Črni potok, Smartno pri Litiji. 3. Kaiser Karlo, Moste, Tomčevo. 4. Ivan Mršol, Kovor. 5. Marolt Darinka, Dvorska vas. 6. Matilda Turk,

Trnava. 7. Priman Zofija, Ljubljana.
8. Franc Kač, Št. Lovrenc v Sav. dol.
9. Ignac Pivec, Vrata. 10. Dragica Drogenik, Št. Jurij ob j. ž.

Razpisane 4. nagrade smo izžrebanim že poslali. Vsem drugim pa želimo drugič vso srečo.

Za rešitev vsake posamezne uganke v tej številki „Grude“ razpisujemo pravtako po eno nagrado v obliki lepe knjige. Na delo! Rešitve je poslati najkasneje do 31. avgusta.

Listnica uredništva.

„Gruda“ bo odslej izhajala redno vsakega 10. v mesecu. Zato prosimo vse sotrudnike in dopisnike, da pošiljajo svoje prispevke najkasneje do 30. vsakega meseca. Pozneje vposlanih prispevkov, poročil in dopisov ne bo mogoče vpoštovati za dotično številko, temveč bodo morali čakati prihodnje. Vse prispevke je kot doslej pošiljati uredništvu „Grude“, Ljubljana, Pražakova ul. 8/I.

Popravek. V poročilu „Veličasten praznik kmetske mladine“ v 6. št. „Grude“ stran 159 je namesto stavka „Prvi v vrsti tov. V. Kreft, ki je nosil na visokem drogu drž. trobojnico“ prav

„Prvi v vrsti tov. V. Kreft, za njim pa tov. Lojze Kramar, ki je na visokem drogu nosil trobojnico.“

Radovan G—c: Mnenje glede Vaše zaloigre „Slepec“ sprejmete v kratkem pismeno.

Ignac P—c, Vrata: Poslana posetnica in križanka sta neuporabljivi, vendar pa izpričujeta, da imate dobro voljo, zato pričakujem še nadaljnih prispevkov. Svetujem Vam, da v križankah uporabljate le slovenske besede. Pa tudi vprašanja morate bolj pazljivo in rešitvi odgovarjajoče zastavljati, vprašanje „priden deček“? na prilastek „ubog“ vendar ni točno, kajti nikjer ni rečeno, da so vsi pridni dečki tudi ubogi!

Polde L—r: Poslano „Slovo od † tov. Marije Novakove“ priobčeno. Pesmi, o katerih vprašuješ, pa, žal, nisem našel med rokopisi, pa Te naprošam, da jih ponovno pošlješ.

Milan J—t: O poslanih prispevkih Ti sporočim pismeno, pravtako tudi o stilu, v kakršnem bi želel, da pišeš v „Grudo“.

Marica: „Ob žetvi“ smo uvrstili med Poskuse iz naših vrst. Pričujoča pesmica pravi, da znaš občutiti pa tudi to občutje izraziti. Pogum! Kaj več nam pošlji, da bo kaj izbere.

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozii. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20.— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

Mehanična delavnica

za pletilne, šivalne in pisalne stroje. Na zalogi posamezni deli za stroje — po nizkih cenah.

Grgurevič Miroslav, Ljubljana, Križevniška ulica 7.

Prezdamem vsa slikarska dela
kakor tudi renoviranje kape-
lic, cerkva. Izdelu-
jem po naročilu vsake
vrste umetniške sli-
ke ter sprejemam
tudi vse slike
v popravilo.

se priporoča

LUDOVIK SLAPAR

slikar

Ljubljana
Ižanska cesta 20

K I P I
R E L I J E F I
O R N A M E N T I
C E R K V E N A I N
S T A V B N A D E L A
U M E T N I K A M E N
O K V I R I I T D.

M A V Z O L E J I
G R O B N I C E
N A G R O B N I
J A V N I
S P O M E N I K I
O G R A J I C E
V A Z E I T D.

U K L E S A V A N I E
I N Z L A T E N J E
N A P I S O V
P O R C E L A N S K E
S L I K E
S V E T I L J K E
P O P R A V E I T D.

FRANJO KUNOVAR
KAMNOSEŠKO-KIPARSKO PODJETJE
POKOPALIŠČE SV. KRIŽ
L J U B L J A N A

BUDDHA

čajne mešanice

so najboljše

TEA IMPORT

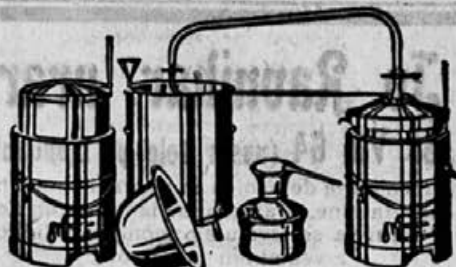
LJUBLJANA

Večna pot 15

Telefon 2626

Brzejavlj T import

KOTLARKA D. Z. O. Z.
Gregorčičeva 5, Ljubljana

Izdelovanje vseh vrst kotlov za žganjekuho,
brzoparilniki bakreni in pocinkani. Kotli za
pranje in štedilnike, filtri za vino in olje,
pločevinaste črke in avtomati za kruh.

(Preje nova Jugometalija).

Postrežba točna. Cene nizke.

Peči Peči

„Lucifer“

so najboljše

Industrija emajlnih izdelkov

„Adana“

Bulo & Co

Ljubljana — Mirna

Napisi, hišne tablice,
krajevne table i. t. d.

Cecilija Bricelj

prodaja in poprav-
lja damske slam-
nike in klobuke.

Preoblikuje moške in damske klobuke, slamnike po najno-
vejši modi. Slamnike po Din 10-30, moške od 15-40 ter prodaja
damske klobuke najnovejše mode od 30 Din naprej. Barvanje
klobukov v 24 urah od 5 Din za komad.

Stojnica Vodnikov trg, LJUBLJANA, Križevniška ul. št. 2.

Česa ne smemo, ako se hočemo dobro počutiti?

- Ne smemo jesti premalo kuhane jedi.
- Ne smemo požirati slabo prežvečene hrane.
- Ne smemo naglo in preveč jesti.
- Ne smemo čutiti odvratnosti do jedi.
- Ne smemo trpeti, da nam leži hrana ne-
prebavljena težko v želodcu.
- Ne smemo imeti želodčnih bolečin, zgage
in krčev.

Ne smemo imeti vzpehavanja in ne smemo
se čutiti napete, temveč je treba, da se
pobrigamo za dobro prebavo in urejeno stolicu, brez katerih ni dovolj-
nega kroženja krvi, a zaradi tega tudi ne zdravja. Ako smo nezadovoljni s
prebavo in z delovanjem črevesja, nam bodo dobro dele Fellerjeve
Elsa-pilule, 6 škatlic 30 Din, 12 škatlic 50 Din, in Elsa-švedske kapljice
(2 steklenici 50 Din). Vse že z zavojnino in poštnino vred pri

lekarnarju Evgenu V. Fellerju, Stubica Donja, Elsa-trg 264 (Savska banovina).

Odobreno po ministrstvu za soc. politiko in narodno zdravje. Sp. št. 509
z dne 24. marca 1932.

Poročne šopke, nagrobne ven-
ce s trakovi in napisom, cvetlice
lončnice, vrtnice
ter razne šopke

Umetno trgovsko vrtnarstvo

ČEH
LJUBLJANA VII.
Gasilska cesta šte. 14.
Konkurenčne cene!

Jv. Ravnihar, urar

Št. Vid 64 (naspr. šole) pri Ljubljani

Specijalna delavnica za popravilo raznih
ur, zlatnine, gramofonov ter stolpnih ur.
Popravila se izvršujejo točno in solidno
z večletnim jamstvom.

Opozarjamo tudi lastnike koles na
novo izumljene

patent blatnike

za sprednje kolo cena Din 35,- kom.
Sodi k vsakemu kolesu.

Denar naložite

najbolje in najvarnejše
pri domačem zavodu

KMETSKI
HRANILNI IN POSOJILNI DOM
V LJUBLJANI

reg. zadruga z neomejeno zavezo
TAVČARJEVA (SODNA) UL. I.

Telefon št. 2847. — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
Din 35.000.000.-.

Rezervni zaklad:
nad Din 900.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za naganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12. $\frac{1}{2}$,
in od 3.—4. $\frac{1}{2}$, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12. $\frac{1}{2}$ ure.

Zastave, trakove in ves pripadajoči pribor izdeluje in dobavlja
Zavod za umetno vezenje

I. NEŠKUDLA

LJUBLJANA, Pražakova ulica 8 (vogel Miklošičeve ceste)

Pri preprosti in najbogatejši izdelavi najboljša kakovost in brezhibna izvedba. Najnižje cene, najugodnejši pogoji. Popravila in prenovitve zastav in trakov se izvršijo strokovnjaško, trpežno in po najnižjih cenah. Izvolite zahtevati ponudbe in vzorce.

Kresal Pavel

družba z o. z.

slikarstvo
pleskarstvo
črkoslikarstvo

se priporoča

ROŽNA DOLINA 4/IV.

pri Ljubljani.

Delo solidno.

Cene nizke.

ZOBNI ATELJE

DENTIST **BEVC Jožko**

LJUBLJANA, Gosposvetska 4,
tel. 3296

ordinira od 9 - 1/2 1. 2 - 1/2 6
podogovora tudi izven teh ur. ob sobotah
se ordinira le do 4.

Julija Polajenko

izdelovanje klobukov, slamnikov in
modistarija

LJUBLJANA

Stojnica Sv. Jakoba trg

Slavko Levičnik

laboratorij za pa-
dala in industrijsko
izdelovanje padal,
ter avtomatska se-
dišča za padala

C e l j e, Jugoslavija.

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike itd. le pri tvrdki

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Nizke cene!

Nizke cene!

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

» Mastin «

Vsa nadaljna pojasnila daje brezplačno

LEKARNA TRNKOCZY, Ljubljana 91

Specijalna mehanična delavnica

EMIL KLOBČAVER

Ljubljana, Sv. Petra cesta 47

Izvršuje vsa popravila točno in solidno. Nizke cene pri vseh strojih, posebno pa pri

šivalnih, pletilnih

in vseh drugih specialnih strojih vseh sistemov na električni pogon.

Delo garantirano!

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun št. 10.560

*

Moderno urejeno grafično podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

*

SLATTNAR

Kadar kupujete se sklicujte na oglase v Grudi!

KLISETE

vseh vrst po fotografijah ali risbah izvršuje najsolidnejše

KLISARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3

je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji

Ima vlog nad 430,000.000 Din

Za vse vloge jamči ljubljanska mestna občina z vsem svojim premoženjem.
in z davčno močjo.

Za male trgovce in obrtnike obstoji pri hran. **kreditno društvo**, za pupilne naložbe pa **sodni depozitni oddelek**. Za varčevanje mladine izdaja **domače hranilnike**, za pošiljanje denarja po pošti pa svoje položnice.

Telefon št. 2016 in 2616

Poštni čekovni račun št. 10533

Uradne ure za stranke so od 8. do 12. in pol

Mnoga županstva, zadruga, privatna podjetja itd. že več kot 10 let pišejo na naše stroje brez motenj. Tudi Vi se prepričajte o njihovih prednostih.

Novi model 7 ima 92 znakov, izmenljivi valj in voz različne širine ter mnogo drugih odlik, da ga lahko priporočamo kot najboljšega na svetu.

Na Vašo željo Vam pošlje natančnejše podatke glavni zastopnik

A. PRELOG

specijalist za pisarniške stroje

Ljubljana
Marijin trg

Telefon 3 4 5 6
